

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog-és Államtudományi Kar
Polgári Jogi Tanszék

A know-how és a csoportmentesítés az Európai Unióban

Készítette:

Fürjes-Benke Eszter

Témavezető:

Dr. Tattay Levente, egyetemi tanár

Budapest, 2012

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. A know-how	8
2.1. Jogi háttér	9
<i>2.2.1. A szellemi alkotások védelmének nemzetközi környezete</i>	<i>10</i>
<i>2.2.2. Az Európai Unió szellemi alkotásokkal kapcsolatos szabályozása</i>	<i>11</i>
2.3. Az ipari tulajdon védelme, az iparjogvédelem. A know-how fogalom fejlődése.....	12
2.4. A know-how szerepe	13
3. A szellemi alkotások és a versenyjog konfliktusa	16
3.1. A konfliktus feloldása	20
<i>3.1.1. Az EUMSz-szerződés rendelkezései</i>	<i>20</i>
<i>3.1.2. Csoportmentesítések.....</i>	<i>21</i>
<i>3.1.3. Az Európai Bíróság gyakorlata.....</i>	<i>21</i>
<i>3.1.4. Jogi harmonizáció</i>	<i>22</i>
3.2. A versenykorlátozás elleni intézkedések jogi eszközei és azok vonatkozásai	22
4. Csoportmentesség a technológiatranszfer-megállapodásokra	25
4.3. Előzmények	29
<i>4.3.1. Állásfoglalások a tervezettel kapcsolatban</i>	<i>30</i>
<i>4.3.2. A tervezet nyilvánosságra hozatala.....</i>	<i>31</i>
4.4. A rendelet véglegesítése.....	31

4.5. A 772/2004/EK csoportmentességi rendelet	32
4.5.1. Az alapelvek rendszere	32
4.5.2. A rendelet alkalmazási és érvényességi területe	33
4.5.3. A know-how fogalom az új csoportmentesítési rendeletben – összehasonlítás a 240/96/EK rendelettel.....	35
4.5.4. A mentesülés intézménye	38
4.5.5. A piaci részesedési küszöbök.....	39
4.5.6. Lényegi rendelkezések – „kőkemény korlátozások”	42
4.5.7. Nem mentesülő korlátozások.....	43
4.5.8. A rendelet alkalmazásának mellőzése	44
4.6. A licenciaszerződések	45
4.6.1. A know-how licenciaszerződés a gyakorlatban	47
5. Összefoglalás.....	49
6. Hivatkozott szakirodalom	52
7. Egyéb felhasznált irodalom.....	59

1. Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben sokszor szabályozatlan körülmények között végbement globalizáció a világ társadalmi és gazdasági fejlődését jelentős mértékben befolyásolta. A korábban megrendíthetetlennek tűnő szegregált struktúrák összeomlottak, a gazdasági-társadalmi potenciálok átrendeződtek, a világ átjárhatósága megnőtt. A változások döntő részének megvalósulása a széleskörűen értelmezett innovációs készséghez köthető, mind a társadalmi, mind a gazdasági változások területén. A változások nyerteseiként a kimagasló innovatív potenciállal rendelkezők, rugalmas alkalmazkodók nevezhetők meg, akik előnyt tudtak kovácsolni az új típusú fejlődésből.

A változások egyik jelentős hajtómotorjaként az információ technológia térhódítása szolgált, melynek fejlődése csak nagyságrendváltással jellemezhető. A felgyorsult változásokhoz a társadalmi szabályozási rendszereknek is alkalmazkodniuk kell, így a fejlődés irányát kijelölő, vagy az azt követő jogalkotási kényszer globális méretekben állandósult.

Napjainkban mindezt a jelenleg is zajló gazdasági válság, az euróválság-övezetek kialakulása és annak nem konzekvens kezelése, a döntésmechanismusok szabályozatlansága és időigénye hangsúlyozottan terheli.¹ Különösen érvényesek ezek a megállapítások a tudáshoz, az újszerű ismeretekhez, a szellemi alkotásokhoz köthető jogosultságokhoz. Ezen ismeretek tulajdonlása és védelme ugyanis meghatározó jelentőségű az innováció elősegítésében és fenntartásában. Az innovációs fejlődést világszerte döntően a kutatás-fejlesztési tevékenység determinálja, amelyre az intézményesített támogatottság jellemző².

A felismert fejlődést elősegítő folyamatok deklarált elvi és gyakorlati támogatása ellenére az Európai Unióban végzett kutatás-fejlesztési tevékenységekről mintegy tíz éves középtávú visszatekintéssel a következők állapíthatók meg:

¹ Meisel Sándor (Szerk.): Vida Krisztina: A válság hatása az Európai Unió működésére. MTA Világgazdasági Kutatóintézet, 12. kötet, Budapest, 2009. 7-15.o.

² Viovotti, E. B.: National Learning Systems: A new approach on technological change in late industrializing economies and evidences from the cases of Brazil and South Korea. Technological Forecasting and Social Change, 2002., Vol. 69., 7. p.

- Az Unióban a kutatás-fejlesztés GDP arányos intenzitása stagnált, a fejlettebb államokban aránya csökkenést mutatott.
- Az Európai Unió területén belül jellemzően a fejletlenebb államok növelték kutatás-fejlesztési tevékenységüket, elsősorban az Uniós támogatásokra alapozottan.
- Az EU jelentősen elmaradt potenciális versenytársaitól a kutatás-fejlesztés és az innováció területén (Japán, Korea, Kína).³

Ezen tényezők érvényesülésével jellemezhető folyamatok nem javították az EU globális versenypozícióját az elmúlt évtizedben, a lemaradás veszélyének elhárítása, a változtatás indokoltsága gazdasági szükségszerűséggé, elkerülhetetlenné vált.⁴

A célszerűen meghatározott fejlődést orientáló jogi szabályozásoknak egyértelműen ösztönözniük kell a vállalkozásokat az innovációs fejlesztések kidolgozásában és megvalósításában, az elért eredmények gyakorlati alkalmazásában. A felgyorsult gazdasági folyamatok azonban szükségessé teszik az alkalmazott jogi keretrendszer rendszeres felülvizsgálatát, aktualizálását, időnként szükségessé válhat eseti jogszabályi keretek megalkotása is.

Alapelvként tekintendő és érvényesítendő, hogy a jogi keretrendszer nem válhat az innovációs fejlődés gátjává, a jogszabályalkotást a kívánt fejlődési irányvonal céljainak megfelelően kell kialakítani, mely gyakorlatilag a racionalitás fenntartását biztosítja. Az esetenként ezzel ellentétes irányultságú jogszabályalkotást és végrehajtást alapvetően a politikai döntés érvényesítése kényszerítheti ki, azok valós és hatásos érvényesülése azonban gyakran megkérdőjeleződik a reálszférában. A célzott fejlődést indukáló, megfelelő minőségű intézményesített jogi keretrendszernek a sokszor egymással szembenálló álláspontokat kell összeegyeztetniük, úgy, hogy azok megfelelő szintű konszenzust képviseljenek.

A know-how és a technológiatranszfer-csoportmentesítés kérdésköre az innováció minősége szempontjából meghatározó jelentőségű. Napjainkban a vállalati

3 European Commission: A more research-intensive and integrated European Research Area. Science, Technology and Competitiveness key figures report, 2008/2009, 3-7.p. http://ec.europa.eu/research/era/pdf/key-figures-report2008-2009_en.pdf (letöltés ideje: 2011. október 12.)

4 European Commission: Europe's regional research systems: current trends and structures, 2009., 13. p. http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/kf2008.pdf (letöltés ideje: 2011. október 13.)

immateriális javaknak titulált vagyoni értékkel rendelkező szellemi termékek és a rájuk vonatkozó szabályozás egyre komolyabb szerepet kapnak a vállalati stratégiai döntésekben. Néhány évtizede a vállalat aktuális értékét csupán az általa birtokolt tárgyi eszközökkel tették azonossá, azonban az 1990-es évek közepére megváltozott a helyzet; a szakirodalom és a jogtudomány is kiemelkedőbb szerepet szentelt a témának, hiszen láthatóvá vált, több esetben a vállalat immateriális javai felülmúlják a vállalat által számviteli értelemben birtokolt vagyonelemeket. Ezt pedig egy olyan folyamat követte, mely nem a hagyományos értelemben vett, anyagi forrásokkal és tárgyi eszközökkel bővelkedő vállalatokat juttatta a világ élvonalában lévő társaságok közé. Ezáltal megjelent a vállalatok innovációra való igénye innovációs képességük fejlesztésére, így a szellemi termékek iránti egyre bővülő igény is.

A vállalati életben a K+F, ezen belül különösen a know-how felértékelődését mutatja, hogy a tulajdonosi réteg számára egyre inkább fontosabbá vált az olyan tudás, képesség, illetve technológiai megoldás birtoklása, amely hozzásegíti vállalatukat ahhoz, hogy az folyamatos megújulásra legyen képes. ⁵ Mindez annak érdekében történt, hogy képesek legyenek egyedülálló, különleges termékeket alkotni, ezáltal kiemelkedve a piaci szereplők milliós sorából. A nemzeti piac jellemzően ezen szereplők számára jellemzően nem volt elegendő, haszonmaximalizálásuk és legfőképpen a piacszerzés készítette őket arra, hogy a nemzetközi piacon is megjelenjenek, terméküket versenyeztetve más vállalatokéval. A közgazdaságtudományból jól ismert kereskedelempolitikai taktikák pedig a nemzeti és nemzetközi szabályozást is arra készítették, hogy keretet adjanak a versenykorlátozó magatartásnak és megteremtsék a tisztességes és szabad piaci környezet feltételeit.

Az innovációra való törekvés és a folytonos növekedési kényszer a közgazdaságtan szerint az új gazdaságpolitikai irányzat megjelenéséhez és térnyeréséhez vezethető vissza, hiszen a globalizációs folyamatok következtében hihetetlen növekedési ütemet és ezáltal folytonos innovációs kényszert mutatnak a vállalatok. Az államok és nemzetközi szervezetek jogi és kereskedelempolitikai eszközeikkel és lehetőségeikkel azonban a technológia útjának szabad áramlását próbálják megvalósítani, több-kevesebb sikerrel, hiszen a vállalatok jellemzően

⁵ Szalavetz Andrea: Technológiai fejlődés, szakosodás, komplementaritás, szerkezetátalakulás. Közgazdasági Szemle, 2004. április, LI. évfolyam, 371-373. oldal

versenyelőnyük biztosítása érdekében célzottan keresik a „színesebbnél színesebb” jogi megoldásokat a jogi szabályozási rendszer széles skáláján.

A szellemi termékekben jelentkező legkiemelkedőbb előny véleményem szerint az, hogy általában más számára mögöttes ismeretek nélkül reprodukálhatatlanok, ezáltal a vállalatok versenyelőnye az immateriális javak mértékével nő. Erre kiváló példa a gyártási folyamatok know-how-ja, amelynek birtokában a vállalat képes az innovációra és újabb piacok megszerzésére, vagy akár a védjegyek alkalmazása, mely egy-egy termék esetében csupán a védjegy marketing eszközökkel való menedzselésén múlik.

Jelen munkámban az Európai Unióban alkalmazott jogi keretrendszer három hangsúlyos elemét veszem górcső alá, első ízben magát a know-how-t szeretném bemutatni, majd a szellemi alkotások és a versenyjog konfliktusát, végül pedig a technológiatranszfer-csoportmentesítés kérdésköre válik dolgozatom tárgyává. Ezen kérdéskörök az innováció minősége szempontjából meghatározó jelentőségű. A jogi szabályozásokhoz köthetően a szereplők ellenérdekeltségének feloldása, az együttműködési lehetőség kialakítása, sokszor napjaink gazdasági és jogi aktualitásának alapvető tárgyai.

Elérendő célomként tűztem ki a témák történeti áttekintése mellett a minél szélesebb körű szakirodalmi áttekintést, a releváns vélemények mind átfogóbb bemutatását, mely napjainkig feltérképezi és bemutatja a szakirodalmakban és joganyagokban fellelhető ismeretanyagot a választott jogterületek vonatkozásában.

2. A know-how

A magyar jogtudomány és a jogi szabályozás szerint a szellemi alkotások joga, vagyis a szerzői jog és az iparjogvédelem a polgári jog területéhez kapcsolódnak. A szellemi alkotásokra vonatkozó jogi szabályozás azonban nem szűkülhet csak a polgári jogi eszközökkel szabályozható szempontokra. Az érdekek megfelelő érvényesítésében több jogágnak van szerepe, sőt a jogon kívüli gazdasági és egyéb tényezők is meghatározzák azok alakulását.⁶

A hézagmentes oltalom elve alapján a Ptk. véd minden műszaki, gazdasági ismeretet, tapasztalatot, addig, amíg az közismertté nem válik, valójában ez a terület is a know-how fogalmához sorolható. A know-how ezáltal lehet műszaki, vagy nem műszaki jellegű, írásban rögzített vagy le nem írt, cég vagy személy gyakorlati ismerete, illetve tapasztalata egyaránt. Ismert szellemi alkotás is lehet know-how, de fő jellemzője mégis a titkosság. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a védelem csak a még nyilvánosságra nem került szellemi alkotásra terjed ki. A know-how általában egyúttal üzleti titok is, ennek tisztességtelen megszerzését a versenytörvények tiltják.⁷

A know-how-t az esetek többségében külön díjazásért adják át, például egy szabadalmi licencia-engedély alapján, melynek használati engedély határait szerződésben kell rögzíteni. Szavatosságot kell vállalnia a know-how-átadónak arra, hogy nincs harmadik személynek olyan joga, amely a know-how gyakorlati megvalósítását akadályozná.⁸

A szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogérvényesítés egyik legnagyobb nehézsége az, hogy az „üzérek” tőkeerősebbek az alkotás tulajdonosánál. Az ehhez kapcsolódó egyik meghatározás szerint: „A szabadalmi oltalom nem más, mint egy perlési jogcím, a perindítás pedig csak a komoly tőkével rendelkezők számára vonzó.”, ahogy Hugh Brett tanulmányában olvashatjuk.⁹

6 Lontai Endre: Magyar polgári jog: Szellemi alkotások joga, 2001. Eötvös József Könyvkiadó, 23-25.o.

7 Pintz György: Találd fel magad: szabadalom, védjegy, oltalom, 2005. Akadémiai Kiadó, 156-157. o.

8 Pintz György: i.m. 158-159. o.

9 Hugh Brett: European Intellectual Property Review, European Patent Office: Interviews for the Future, 45.o. .m.

2.1. Jogi háttér

A szellemi alkotások jogi szabályozásánál az alkotók érdekeit, a felhasználók érdekeit, a közérdeket, valamint a nemzetközi együttműködés érdekeit kell figyelembe venni. A szellemi alkotásokkal kapcsolatos szabályozás a polgári jog része, mely a Polgári Törvénykönyv IV. címének VII. fejezetében, a 86-87. bekezdésekben található. Magyarországon nem a Polgári Törvénykönyv szabályai határozzák meg a szellemi alkotásokra vonatkozó rendelkezések részletes tartalmát, hanem külön törvények, mint a Szerzői Jogi Törvény, a Szabadalmi Törvény és a Védjegytörvény, valamint más jogszabályhelyek.

Magyarországon tehát a hatályos Polgári Törvénykönyv (1959. évi IV. törvény) 1977. évi módosítása során a “A szellemi alkotásokhoz fűződő jogok” cím alatt beiktatott 86.§ (4) bekezdése szerint: “A személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A védelmi idő kezdetét és tartalmát jogszabály határozza meg.” A Ptk. 87. § (2) bekezdése szerint „...a személyek vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismereteit és tapasztalatait érintő védelem körében a jogosult azt is követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részeltesse őt az elért vagyoni eredményben.”Ezen rendelkezésekből pedig egyértelműen kitűnik, a Ptk. sajátosan korlátozott jogot biztosít a know-how jogosultjának, mint az egyéb szellemi termékek létrehozóinak.¹⁰

A Polgári Törvénykönyv 86. § (2) bekezdésében jelöli ki a szellemi alkotások meghatározott körét, miszerint a védelem a szerzői jogokra és az azzal kapcsolatos rokonjogokra, az iparjogvédelmi szabályozásra (a szabadalmi, a védjegy-, eredetmegjelölés-, származásjelzés- és mintaoltalom), valamint a hangfelvételek előállítóira terjed ki.¹¹

A szerzői alkotás és a szerzői mű szinonimák azt jelzik, hogy nem szellemi tevékenységet, hanem annak eredményét, a művet védi a törvény. Valójában nem a mű

¹⁰ Gömbös Ervin (szerk.): Globális kihívások, millenniumi fejlesztési célok és Magyarország, ENSZ-Akadémia, 2008. Magyar ENSZ Társaság, 85-86.o.

¹¹ Tattay Levente: A szellemi alkotások joga, 2001. Szent István Társulat, 16-21. o.

maga a védelem tárgya, hanem a művel kapcsolatban jogosultat megillető jogok, vagyis a szerzői jogi jogviszony képezik a szerzői jogi szabályozás tárgyát, azonban e jogviszonynak elengedhetetlen eleme, közvetett tárgya a szerzői mű.¹²

A know-how szerződéseket az adásvételi, vagy a vállalkozási szerződések egy speciális fajtájának lehet felfogni. A szabadalmi licencia-szerződés ma már nemcsak a kizárólagossági jognak az átengedését célozza, hanem műszaki megoldások átadását is. Ha a műszaki megoldás átadása lényeges, akkor tekinthető a szerződés adásvételi vagy vállalkozási jellegűnek, aszerint, hogy az átadó milyen feladatot vállal. Ha a kizárólagosság átengedése a fontos akkor a szerződésnek ez a része, de természetesen nem egésze, haszonbérleti jellegű. Ki kell emelnünk, hogy az ilyen típusú szerződéseknel, hogy a sui generis jellegük uralkodó, mely elsősorban a licencia-szerződéseknel, de a know-how szerződéseknel is jellemző.¹³

2.2.1. A szellemi alkotások védelmének nemzetközi környezete

A szerzői jog védelméről szóló művek, illetve a szerzői joggal kapcsolatos jogi szabályozás a 19. században alakult ki. Ekkor ismerték fel, hogy a szerzői jogi alkotások és az iparjogvédelem tárgyainak a forgalma átlépte a határokat. Mindeztidáig csak nemzeti szinten tudták alkalmazni a jogvédelmet és mivel szembesültek a nemzetközi jellegűvé válásukkal, ezen a szinten is ki kellett alakítani egyfajta szabályozási rendszert.¹⁴

A szellemi tulajdonjogok szabályozása igen változatos képet mutat az egyes országok tekintetében, hiszen ezen jogok megszerzését, érvényesítését, valamint nyilvántartását is a legtöbb esetben a nemzeti jogalkotás szabályozza. Az ebből eredő jogvitákat és az azokhoz kapcsolódó eljárásokat pedig nemzeti szinten, vagy régióként kell lefolytatni. Kifejezetten pozitívnak tekintendő, hogy megindult a szellemi tulajdonjogokra vonatkozó jogszabályok harmonizálása, mely megteremti a lehetőséget, hogy a jogszerzés ne csak az adott országban valósulhasson meg. A legteljesebb

12 A szerzői jogi törvény magyarázata, 2006. Complex Kiadó, 27-32 o.

13 Gazda István – Kövesdi László – Vida Sándor: Találmányok, szabadalmak. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1985. 188. o.

14 Petkó Mihály: A szerzői jogi szabályozás története. Collega, 2002. VI. évfolyam, 5. szám, 23-27. o.

mértékű szabályozásra az 1994-ben létrehozott Kereskedelmi Világszervezet törekszik, valamint a Szellemi Tulajdonjogok Kereskedelmi Vonatkozásairól szóló ún. TRIPS egyezmény. Külön előrelépésnek tekinthető az Európai Unióban érvényesülő Európai Szabadalmi Egyezmény, az ún. EPC, mely megvalósítja a több ország egyidejűleg való jogszerzés lehetőségét.¹⁵

A jogterület fejlődése szempontjából jelentős szerepet játszottak a nemzetközi kooperációs szerződések is, melyek három szinten valósultak meg:

- Multilaterális megállapodások: az első szintet jelentik az egyetemes, sokoldalú megállapodások és a meghatározott területen kötött speciális egyezmények, melyek kiegészítik az előbbieket.
- Regionális megállapodások: a második szinten a regionális együttműködések találjuk.
- Bilaterális megállapodások: a harmadik szintet a kétoldalú megállapodások alkotják.

2.2.2. Az Európai Unió szellemi alkotásokkal kapcsolatos szabályozása

Már a 70-es években felismerték az Európai Közösségben a szerzői jog és az iparjogvédelem oltalmának jelentőségét a versenyképesség növelésében. Ennek hatására, 1988-ban adták ki: “A szerzői jog és a technológiai kihívás Zöld Könyve” című dokumentumot, melyben meghatározták az iparjogvédelem és a K+F tevékenység hatékonyságának összefüggéseit, miszerint az európai dimenziójú, határoktól mentes K+F együttműködés és a fejlett technikákra alapozó intenzív verseny viszonyai között jelentősen felértékelődnek a piaci termékek szellemi értékkomponensei (szoftver, adattárak, találmányok, ipari forma, védjegy, földrajzi név). Az általános felfogás szerint ezek ugyanis növelik a termelési tényezők (munkaerő, föld, tőke, műszaki haladás) hatékonyságát.¹⁶

A jogharmonizáció eredményeként 1997-ig öt irányelv elfogadására került sor:¹⁷

- a Tanács 91/205/EGK irányelve a számítógépi programok jogi védelméről;

15 Dr. Molnár István: Egyetemi szellemi tulajdon menedzsment és technológia-transzfer. Pécsi Tudományegyetem, 2007. 9. o.

16 Tattay Levente i.m. 30-32. o.

17 Tattay Levente i.m. 51-54. o.

- a Tanács 92/100/EGK irányelve a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joghoz kapcsolódó bizonyos jogokról.
- a Tanács 93/83/EGK irányelve a műholdas műsorsugárzásra és a vezetékek útján történő továbbközvetítésre alkalmazandó szerzői jogra és a szerzői joggal kapcsolatos jogokra vonatkozó egyes szabályok összehangolásáról;
- a Tanács 93/98/EGK irányelve a szerzői jog és bizonyos kapcsolódó jogok védelmi idejének összehangolására;
- az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve az adatbázisok jogi védelméről.

2.3. Az ipari tulajdon védelme, az iparjogvédelem. A know-how fogalom fejlődése

Az iparjogvédelem területe a szellemi alkotások jogának része, de rendelkezik viszonylagos jogi önállósággal. Tartalmilag az ipari tulajdon tárgyainak védelmét, a műszaki alkotások létrehozásának ösztönzését, értékesítését szolgáló rendszer. A Ptk. 86. §-a értelmében az iparjogvédelemhez tartoznak a szabadalmak, ipari formatervezési minták, védjegyek, eredetmegjelölések, származási jelzések, know-how és az ide sorolható újítások is. Az ipari tulajdon oltalmáról szóló Párizsi Unió Egyezmény 1. cikk /2/ bekezdése szerint azonban az ipari tulajdon tárgya a szabadalom, a használati minta, gyári vagy kereskedelmi védjegy, a kereskedelmi név, a származási jelzés, az eredetmegjelölés, valamint védekezés a tisztességtelen verseny ellen. Ez a felsorolás már-már klasszikusnak számít, de napjainkra jelentősen bővült az iparjogvédelem tárgyköre.¹⁸

A know-how fogalmilag a vagyoni értékű gazdasági és műszaki ismeretek összességét, a műszaki megoldások láncolatát és a műszaki megoldásokhoz kapcsolódó kiegészítő gyakorlati ismereteket jelenti. Az 1974-es, AIPPI meghatározás szerint „a know-how műszaki, kereskedelmi, adminisztratív, pénzügyi vagy más természetű olyan ismeretkből és tapasztalatokból áll, amelyek egy vállalkozó üzemében vagy egy

18 Tattay Levente i.m., 202-204. o.

hívás gyakorlásához a gyakorlatban felhasználhatóak.” A használhatóság e fogalom leglényegesebb eleme, mely tartalmazza az értékesíthetőség lehetőségét is. 1993-ban, a korábban már említett TRIPS Egyezményben is meghatározták a know-how fogalmát a következők szerint: „nem nyilvánosságra hozott ismeretet, olyan titkos információt tekintenek know-how-nak, mely mint egységes egész, vagy elemei pontos összerendezésében és válogatásában nem általánosan ismert és nem könnyen hozzáférhető olyan körben mozgó személyek számára, akik rendes körülmények között az említett adatokkal foglalkoznak.”¹⁹

Egy későbbi fogalom-meghatározás szerint, mely az Európai Unióhoz köthető, 1996-ban született. Eszerint az az előny a know-how legfontosabb eleme, amelyet a licenciavevő a know-how-t tartalmazó ismeret-csomag révén realizálni tud. A know-how lényeges és azonosított, reprodukálható, illetve titkos ismeretet jelent, mely versenyelőnyt biztosít használója számára.²⁰

2.4. A know-how szerepe

A műszaki ismeretek hordozó közegei közül talán legjelentősebb súllyal a know-how szerződések keretében az országok, vállalatok között áramló műszaki kultúra szerepel. Egyre gyakoribb az az eset, amikor a know-how elemek átadásával párosul a jogok átadása, illetve amikor a know-how önállóan képezi a felek között a szerződés tárgyát. A know-how a szabadalomhoz képest előnyökkel rendelkezik, viszont gyenge pontjának tekinthető az, hogy a szabadalmaktól, védjegyeiktől, ipari mintáktól eltérően nem részesül egyes országokban az iparjogvédelemben, nincsenek mögötte jogi szankciók. Ez azzal a következménnyel jár, hogy a know-how tulajdonosa nem bízhat meg teljes mértékben a vevőjében. A különböző nemzetközi egyezmények életbe lépésével erre már csak kevés lehetőség nyílik.²¹

A tudás alapvető természete és elérhetősége is változik az évek során. A szabadalmak hagyományosan 20 éves kizárólagosságot biztosítottak. Ma a társadalom egyre kevésbé ismeri el ezt a monopóliumjogot, mely a szabályozásban is változtatást igényelt. A rohamos technológiai változás és a túlterhelt szellemi tulajdon-védelmi

19 Tattay Levente: i.m., 202-204. o.

20 Tattay Levente i.m., 204-205. o.

21 Mádi Csaba – Licenc és know-how: A szellemi termékek nemzetközi forgalma. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 65-67. o.

rendszer hatására egyre inkább nehezebbé válik a szabadalom hagyományos módon történő hatékony kiaknázása. Jelenleg a technológia az ismeretekhez való hozzáférést, ennél fogva a hamisítást is egyszerűbbé teszi, ami fokozatosan csökkenti a szabadalmas által gyakorolt ellenőrzés lehetőségét. A túlzásba vitt jogérvényesítés várhatóan azt is eredményezi, hogy a társadalom még kevésbé azonosul a szellemi tulajdon-védelemmel.²²

Elsősorban szabadalommal (mely abszolút struktúrájú intézmény) oltalmazott műszaki megoldás felhasználására irányuló szerződés minősíthető par excellence licenciaszerződésnek, de ehhez képest a nem oltalmazott műszaki ismeret fogalmát tartalmazó szerződést egy ettől különböző know-how szerződésnek kell tekintenünk, vagy pedig az említett két szerződésfajta egy általánosabban definiált licenciaszerződés két variánsa.²³

A know-how jelentősége a műszaki információk forgalmában nagyobb mértékben nő, mint a szabadalmazott megoldásoké, ezt sok tapasztalati tény alátámasztja. A licenciaszerződések kb. 70-80 %-a irányul vagy know-how-ra vonatkozó szolgáltatásra, vagy magára a know-how-ra, sőt az ilyen kombinált licenciák aránya bizonyos területeken a 90 %-ot is meghaladja. A know-how-t is tartalmazó szerződések esetén elérhető licenciadíj mértéke hozzávetőleg négyszerese a szabadalmi licencia nyújtása során elérhető díjnak.²⁴

A szellemi tulajdon-védelmi rendszeren belül létrehozhatók olyan eszközök, amelyek elősegítik a közös tudás gyarapítását a fejlődő országokban. A fenntartási díjak növelése például ilyen eszköz. Ez csökkentené a jogosultak számára a kizárólagos jogok értékét, de a cégek K+F költségei valószínűleg már megtérülnek, mire technológiájukat a fejlődő világban szabadalmaztatják. Dél-Korea és Tajvan ezzel az eszközzel érte el, hogy a belföldi vállalkozások fokozatosan felzárkózzanak a technológiai versenyben, úgy, hogy először utánózták a fejlett technológiákat, később pedig kifejlesztették a saját technológiájukat.^{25 26}

22 European Patent Office, Scenarios for the Future: Driving Forces, 27. o.

23 Lontai Endre – A licenciaszerződések alapvető kérdései, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1978. 99. o.

24 Lontai Endre i.m.,. 100-105. o.

25 Gowers Review of Intellectual Property, 2006, 60.o.

26 Fehér Könyv a szellemi tulajdon védelméről, 2007.

„Az lenne kívánatos, hogy az országok fejlettségi szintjüknek megfelelő szellemi tulajdonjogi stratégiát alakítsanak ki, majd körültekintő elemzés alapján - ha szükségesnek tartanak ilyeneket – határozzák meg azokat a szellemi tulajdon-védelmi szabályokat, amelyek számukra a kereskedelmi szerződésekben, illetve a regionális kereskedelmi megállapodásokban fontosak lennének.”²⁷

27 2005 World Bank Report, Scenarios for the future: Red Scenario, Whose Game? 60. o.

3. A szellemi alkotások és a versenyjog konfliktusa

Érdekes vita figyelhető meg a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatban, mely elsősorban elméleti szinten jelentkezik. A vita tárgya a szellemi tulajdon mibenléte, hiszen míg az iparjogvédelmi szabályozás értelmében az alkotónak joga van szellemi termékének védelmére, egyes elméleti iskolák szerint ez kizárólagosságot is biztosít jogosultjának, melyet “szellemi protekcionizmusként” emlegetnek.²⁸ Az elméleti kérdésfelvetés gyakorlati alapja, hogy vajon az iparjogvédelmi szabályok által kialakított korlátozottság nem akadályoz-e az innovációnak – ebben valósul meg a szellemi alkotások és a versenyjog konfliktusa.

Sok esetben megfigyelhető, hogy magával a szellemi tulajdonjog kifejezéssel merülnek fel problémák. A kritika rendszerint a szó szoros értelmében vett fogalmat illeti, mert a “tulajdonjog” kizárólagos jogot biztosít jogosultjának, hiszen a szó jelentése foglalja magában, hogy a tulajdonhoz társított fogalmak csorbíthatatlanul alkalmazhatók a szellemi alkotásokra is.²⁹

Az Európai Közösség alapító szerződése szerint, melyet később az Európai Unió Működéséről szóló maastrichti szerződéssel módosítottak (EK-szerződés) 3. cikkelyének c) pontja kimondja, hogy a közösségen belül ki kell alakítani a belső piacot, amelyet az áruk, szolgáltatások, személyek és a tőke szabad mozgása jellemez, valamint fel kívánja számolni azokat az esetleges akadályozó tényezőket, melyek ezt a célt nem teszik lehetővé.³⁰

Alapvetően a szerzői jog normarendszere annak érdekében jött létre, hogy a szellemi tulajdonjog rendszerén belül a társadalom egyes csoportjai számára védelmet nyújtson olyan módon, hogy az ne gátolja a szellemi javak előállítását, illetve az azokhoz való hozzáférést ne korlátozza. Ezen a kettősségen alapul a jogalkotó által kialakított szabályozási keretrendszer.

28 Lessig L.: Szabad kultúra, A kreativitás természete és jövője, Kiskapu Könyvkiadó, Budapest 2005.

29 Dr. Molnár István: Egyetemi szellemi tulajdon menedzsment és technológia-transzfer. Pécsi Tudományegyetem, 2007, 10. o.

30 Tattay Levente: Az Európai Közösség technológiai-transzfer csoportmentesítő rendelete. Külgazdaság XLII. évfolyam, 1998/5. szám, 65-66. oldal

Ebből kifolyólag pedig kétfajta elméletcsoportot különböztethetünk meg egymástól aszerint, hogy alapjuk inkább pragmatikus vagy a természetjogból eredeztethető.

A pragmatikus megközelítés tárgyi eszközként tekint a jogrendszerre, amely az ösztönzésen és az ellenszolgáltatáson keresztül éri el a célját, kizárja, hogy a szerző természetes jogaként valósulhat meg a szellemi alkotáshoz fűződő joga. Azt állítja, hogy a szellemi alkotáshoz fűződő joggal az alkotót a társadalom ruházza fel, elsősorban gazdasági, másodsorban kulturális okokból. Tulajdonképpen ellenszolgáltatásnak tekinti a szerző, melyért cserébe a szellemi alkotásához fűződő jogot, hiszen egy célért valósítja meg saját elképzelését és adja át tudását és tapasztalatát a társadalom számára. Ennek gazdasági vonatkozásaként pedig a szellemi termék pénzügyi vonzatait emeli ki a pragmatikus elmélet, hiszen a piaci szereplőket egyéni hasznuk növelésében teszi érdekeltté. Ezen elmélet szerint pedig egy teljes folyamatlánc alakítható ki, miszerint a szellemi termék a szerző saját munkája, melyet ellenszolgáltatás fejében végez – az ellenszolgáltatás megszerzésének reménye pedig tovább ösztönzi az alkotót, hogy minél innovatívabb legyen, és újabbnál újabb szellemi termékei, alkotásai legyenek. Mindehhez persze hozzá kell tennünk: az elmélet előfeltételként kezeli, hogy a kulturális javak létrehozása és terjesztése védelem nélkül érne el az optimális szintet.³¹

Mindeközben a természetjogi irányvonalak leginkább a morális és etikai érveket veszik alapul, érvei között szerepel, hogy az adott szerzőnek saját személyiségi jogán keresztül áll fenn saját szellemi alkotáson a tulajdonjoga. Ezen elmélet szerint a védelem abból a célból jár a szerző számára, mert ez számít tisztességes eljárásnak a szerző intellektuális produktumáért. Eszerint pedig a szerzői jog a szerző eredetileg is személyéhez fűződő alapjoga.

A gyakorlatban azonban tisztán látható, tulajdonképpen a két elmélet között található meg az igazság; a közérdek szerint a szerzői jogoknak egyensúlyban kell lennie az ösztönzési szint és az ellenszolgáltatás szintje között annak érdekében, hogy minél színesebbé tudjon válni a szellemi alkotások kínálata, illetve a társadalom számára is hozzáférhetővé váljon. Ezért az „arany középút” megtalálásához az államok

31 Lánchídi Péter (Ph.D. értekezés): Zenei közös jogkezelés és versenypolitika az Európai Unióban, Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, Budapest, 2010. 4. o.

különböző politikai megfontolások alapján korlátozzák a hozzáférhetőséget, mely korlátozások lehetnek időbeliek és térbeliek.

Ha konkrét megfogalmazásra törekszünk, a versenypolitikát a következőképpen fogalmazhatjuk meg a legpontosabb módon: „A versenypolitika az államok azon politikája, melynek célja a gazdasági verseny fenntartása.” A versenyjog maga az államok számára szinte eszközként funkcionál a gazdasági irányvonalak meghatározásához, melyet abban az esetben hasznosítanak, amikor a piac nem a megfelelő irányban halad, illetve elégtelenül működik. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy az államok kezében ugyan a legfontosabb eszköz a versenypolitika, kétségkívül nem az egyedüli; azonban vannak esetek, mikor az irányvonalak meghatározása nem elegendő a piac megfelelő működéséhez, így az államok ilyen esetekben a szabályozás eszközrendszerével élnek.

Alapvetően a versenypolitika funkciói és a kívánt céljai a társadalmi jólét-maximalizálás, valamint a piaci szereplők közti tisztességes versenyfeltételek biztosítása. Az Európai Unió azonban speciális szerepkörben van ebből a szemszögből, hiszen ezen hagyományos feladatok mellett figyelmének ki kell terjednie a piacok közötti integráció biztosítására, a fokozatos piaci egyensúly kialakítása érdekében.

A versenypolitika külső megítélése is sokat változott az utóbbi évtizedekben; míg korábban a piaci integrációt tekintették elsődleges és elérendő célnak, addig napjainkban leginkább a jólét növelése érdekében hasznosítják a versenypolitika által kínált eszközrendszert.

Az Uniós döntéshozatal során azonban nem csupán a fent említett két cél szerepel elérendőként, hiszen sok más tényező is befolyásolja az éppen aktuális „kritikus területeket”. Ezért a két terület konfliktusát tekintve a közösségi jogalkotó igyekszik úgy meghatározni a helyes és követendő normarendszert, mely általánosan elfogadható, nem sérti sem a szellemi alkotások eszmerendszerét, sem a versenyjogot. Ez azért is szükséges, mert a két terület nem idegen egymástól, vannak eltérő, de közös céljaik is, akár csak az innováció, a kutatás-fejlesztés, az innovációs törekvések ösztönzése és a piaci integráció.

Az Unió műszaki fejlődésének elősegítése érdekében szükséges, hogy az ipari szabadalmak megfelelő védelmet kapjanak, mely segíti és ösztönző hatással van a

technológiai újításokra ezen találmányok és tudás értékesítése során. Az pedig, hogy az Európai Unió figyelembe veszi ezt az álláspontot, annak is köszönhető, hogy az európai térség jelentős lemaradásban van az Amerikai Egyesült Államokkal, vagy éppenséggel Japánnal szemben, hiszen ezen államok szabadalmaztató mutatói lényegesen felülmúlják az európai országokét, sőt, az kutatás-fejlesztési tevékenységre fordított kiadásaik is jelentősen meghaladják az Unióét.³²

Az ipari oltalom alatt álló tulajdonjogok időbeli és térbeli biztonságot jelentenek, hiszen jogosultjuk számára kizárólagosságot nyújtanak egy-egy országban.³³ Az ipari tulajdonjogok klasszikus értelmezése szerint az országon belül biztosított védjegyek az adott ország határain belül érvényesek, valamint azon termékekre egyaránt, melyeket hasonló védjeggyel más országban jegyezték be teljesen függetlenül, szabályosan. Így az oltalom biztosítja, hogy az adott piacon a termék kizárólagosságot élvezzen, mely más termék hasonló védjeggyel való forgalomba hozatalát gátolja. Ez azonban ténylegesen ellentétben áll az Európai Unió által elérni kívánt céllal, hogy a belső piacon az áruk mozgása szabadon történhessen. Kijelenthető, hogy az iparjogvédelem ezen korlátozásai kifejezetten ellentétes irányt mutatnak a négy szabadság elvével, viszont a „másik oldalról” is érdemes megvizsgálni a tényállást.³⁴

Megállapítható, hogy míg a versenyjogi előírások minden esetben ellentétesek a szabad áruforgalom és a közös belső piac „tökéletes” működésével, addig a négy szabadság elve nem minden esetben ütközik a versenyjog szabályozásával.³⁵ Ezen elméleti vita feloldására a szakirodalomban számos elméleti megközelítés létezik, mint a jogok kimerülésének elmélete, az ipari tulajdon tárgyai különlegességére vonatkozó elmélet, a versenynyitási elmélet, vagy az inherencia elmélet.

32 Sárai – Tattay – Török – Zsarnay: Az Európai Unió csoportmentességi szabályozása, mint a nemzetközi K+F együttműködés és a vállalatközi integráció elősegítésének egyik formája c. kutatási pályázat. Budapest, 1998. 6-10. oldal

33 Veress László: Csoportmentesítések az Európai Közösségi és a magyar versenyjogban II. rész. Külgazdaság XLII. évfolyam, 1998/9. szám, 118-119. oldal

34 Tattay Levente: Az Európai Közösség technológiai-transzfer csoportmentesítő rendelete. Külgazdaság XLII. évfolyam, 1998/5. szám, 65-66. oldal

35 Tóth Tihamér: Az Európai Közösség Versenyjoga JATEPress Szeged. 1996.

3.1. A konfliktus feloldása

A szellemi alkotások és a versenyjog közötti konfliktus régóta képezi tárgyát elméleti és gyakorlati vitáknak. Az Európai Unió ezen ellentét feloldására a jog eszközeivel reagál, legfőbb jogforrásában, csoportmentesítésekkel, valamint az Európai Bíróság joggyakorlatával rendezi a kérdéses témakört.

3.1.1. Az EUMSZ-szerződés rendelkezései

Az Európai Unió Működéséről szóló szerződés két pontjában is kivételt találunk a szabad árukereskedelem vonatkozásában, mely az ipari- és kereskedelmi tulajdonjogokból eredő jogosultságok érdekében került deklarálásra. A Szerződés 30. cikkelye előírja, hogy a versenyszabályokról szóló fejezet rendelkezései ellenére „...a 34. és 35. cikk rendelkezései nem zárják ki a behozatalra, kivitelre, tranzitárakra vonatkozó olyan tilalmakat vagy korlátozásokat, amelyeket ... az ipari és kereskedelmi tulajdon védelme indokol.”³⁶ Az ipari és kereskedelmi tulajdon vonatkozik valamennyi tulajdonjogra a területen, mint a szerzői jogra, védjegyekre, szabadalmakra, formatervezési mintaoltalmakra, valamint az eredetmegjelölésre. Ezen tulajdonjogi formákra a szabad verseny rendelkezései egyaránt alkalmazandók (EUMSZ-szerződés 101. és 102. cikke), abban az esetben, ha okot ad az összehangolt magatartásra vagy az egyes szereplők erőfölényükkel való visszaélésére.³⁷

Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés továbbá kimondja, hogy „...a közösség egészében érvényesülő kötelező rendelkezések nem érintik az egyes államokban érvényesülő tulajdon rendeltetését, formáit és szabályozását.”³⁸ Magyarországon a tulajdonjogi szabályozás a polgári jog keretén belül, a személyiségi jogok védelme körében valósul meg, míg az ipari tulajdon a közösségi államokban a tulajdonjogi szabályozás körében.

36 Az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (Róma, 1957. 03. 25, utoljára módosítva a 2003-as Csatlakozási Szerződés által). 30. cikk

37 Robert Panizza: szellemi, ipari és kereskedelmi tulajdon. Letöltés ideje: 2011. november 7. 19:54, Letöltés helye:

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/legislation/article_7203_hu.htm

38 Tattay Levente, i.m. 66-67. oldal

3.1.2. Csoportmentesítések

A közösségi jogban a csoportmentességi rendeleteket az Európai Bizottság adja ki, amely egyben a közösségi szintű versenyhatósági feladatokat is ellátja. Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 101. cikkelyének (1) bekezdése szerint a kartelltilalom hatálya alól kivon a Bizottság bizonyos megállapodásokat. Ezeket a megállapodásokat pedig, amennyiben ténylegesen a csoportmentesítés hatálya alá tartoznak, nem lehetséges versenyjogi szankciókkal sújtani. Elvi kereteinek meghatározását az EUMSz-Szerződés 101. cikkének (3) bekezdése tartalmazza, mely szerint az (1) bekezdés értelmében megfogalmazott, versenykorlátozást tartalmazó megállapodások semmissé nyilvánításától el lehet térni abban az esetben, ha:

- „...a vállalkozások közötti megállapodás vagy megállapodások csoportja;
- a vállalkozások társulásai által hozott döntés vagy döntések csoportja;
- az összehangolt magatartás vagy összehangolt magatartások csoportja hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből anélkül, hogy:
 - a) az érintett vállalkozásokra olyan korlátozásokat róna, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek;
 - b) lehetővé tenné ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt.”³⁹

A csoportmentesítések vonatkozhatnak versenytársak és nem versenytársak közötti viszonyokra – horizontális és vertikális kartellekre.

3.1.3. Az Európai Bíróság gyakorlata

Az Európai Bíróság gyakorlata kulcsfontosságú szerepet játszott abban, hogy az egyes országokban külön engedélyezett, ipari tulajdonjogra vonatkozó jogosultságokat elismerjék közösségi szinten is, azonban gyakorlásukat korlátozzák. A Bíróság a tagállamok által szabályozott jogosítványok elsődleges korlátjaként felállította azt az

³⁹ Az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (Róma, 1957. 03. 25, utoljára módosítva a 2003-as Csatlakozási Szerződés által). 81. cikk

alapelve, melynek értelmében forgalomba hozatal után a jogosult nem tilthatja meg a szabadalom tárgyát képező találmány/technológia exportját illetve importját, ha az adott terméket az oltalmi jogok jogosultja, illetőleg az általa adott engedéllyel más hozta forgalomba.⁴⁰

Egy adott jog fennállása és annak gyakorlása közötti különbségtételt az ipari tulajdonjogok hasznosítására vonatkozó versenyszabályok alkalmazásával összhangban alakították ki. A Bíróság több ítéletében is rögzítette (Consten-Grundig, 58/64. sz. ítélet, 1966, valamint Parke Davis, 24/67. sz. ítélet, 1968.) a különbségtételt az ipari tulajdonjogok fennállásának, illetve az arra vonatkozó jogok gyakorlására vonatkozó ügyek között.⁴¹

3.1.4. Jogi harmonizáció

A jogszabályok egységesítése kiemelkedően fontos az Európai Unión belül, mivel az ipari tulajdonjogok és a versenykorlátozási tilalmak kibékítésére a jövőben még nagyobb hangsúlyt kell helyezni. A konfliktus feloldására alkalmas jogi megközelítések és elméletek az Unió jog általános jogintézményeivé válhatnak, így ennek megfelelően bekerülhetnek a jogi szabályozás rendszerébe, alapjai lehetnek az Európai Bíróság döntéseinek, majd nemzeti szinten is alkalmazhatók válnak.⁴²

3.2. A versenykorlátozás elleni intézkedések jogi eszközei és azok vonatkozásai

A kartellek vállalkozásokra gyakorolt negatív hatásainak felismerése után az államok számára is nyilvánvalóvá vált, hogy mind nemzeti, mind közösségi szinten be kell avatkozniuk a piaci verseny menetébe. A versenypolitika kialakításának egyik legfontosabb tényezője azonban az volt, hogy a szabadkereskedelem felé való eltolódás,

40 Tattay Levente, i.m. 66-67. oldal

41 Robert Panizza: szellemi, ipari és kereskedelmi tulajdon. Letöltés ideje: 2011. november 8. 21:45, Letöltés helye:

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/legislation/article_7203_hu.htm

42 Tattay Levente: Az ipari tulajdon oltalma és a gazdasági verseny az Európai Közösségben, egyetemi jegyzet. PPKE- JÁK, Budapest, 1998. 196-199. oldal

vagyis a Közösségi határon belüli árumozgások egyik alapvető feltétele, hogy az állam beavatkozzon a verseny menetébe annak érdekében, hogy biztosítsa a megfelelő jogi feltételeket és biztonságos jogi környezetet nyújtson a határokon átnyúló kereskedelem számára.⁴³

Az európai országok, legfőképpen az Unión belüli államok már olyan versenyjoggal rendelkeznek, melyek a felek számára megszabják a szerződéskötés határait, a gyakorlatból jól ismert visszaélések hatására.⁴⁴ A kereskedelempolitikai, illetve versenyjogi korlátozások jogtudományi szempontból azonban érdekes kettősséget mutatnak: első ízben a piaci szereplők számára az Európai Unió általános jogelvei szerint biztosítani kell a szerződéskötési szabadságot, míg a versenykorlátozó magatartást és az ennek érdekében kötött megállapodásokat pedig vissza kell fogni a jog eszközeivel. Ezáltal kialakul egyfajta kognitívnak mondható szabályozás a szerződések tartalmára vonatkozóan, azonban a szerződéskötés általános szabályai szerint pedig a felek annak tartalmát szabadon állapíthatják meg – ennek a két ellentétnek az együttélése pedig érdekes egyveleget alkot.⁴⁵

Ahogy Vörös 1989-ben írt művében is megemlíti, a versenykorlátozó magatartásoknak elméleti síkon két fajtája van, a tilalmi elv alapján megvalósuló, illetve a visszaélési elv szerint létrehozott szerződések.⁴⁶ A két csoport utólagos hatásainak ellentétes következményei láthatóak, hiszen a tilalmi elv szerint a szerződés létrejötte nem következik be, míg a visszaélési elv értelmében a létrehozott szerződést utólagosan vonják kétségbe annak tartalma szerint.

Ezen versenyt korlátozó megállapodások hatására kényszerültek a nemzeti hatóságok, illetve a közösségi szabályozó szervek olyan rendszer kialakítására, mely a versenyt bizonyos szabályrendszer alapján határok közé szorítja. A tiltásokkal egyidejűleg megjelent az igény a szabályozás alól való mentesülésre is. Ezt a német rendszer példáján szépen végig lehet követni, hiszen a mentesség intézményét a közösségi szabályozás megléte előtt a gazdasági minisztertől lehetett igényelni, aki

43 Bodócsi András, Boytha Györgyné, Kaszainé dr. Mezei Katalin, Nagy Zoltán, Pázmándi Kinga, Vörös Imre: Versenyjog (Gazdasági törvények kommentárja sorozat) szerk.: Sárközy Tamás HVG-Orac, 2001.

44 Vörös Imre 1996: Az európai versenyjogok kézikönyve. LOGOD, Budapest.

45 Callies, Galf-Peter – Mertens, Jens 2009: Private Law and Competition Policy in the Global Economy. Working Paper Series, University of Bremen Faculty of Law

46 Vörös Imre 1989: Javaslat a hazai versenyjogi szabályozás továbbfejlesztésére. *Az "Iparjogvédelem a piaccgazdaságban" c. konferencia anyaga, május 19-20.* Magyar Iparjogvédelmi Egyesület, Budapest.

indokolt esetben engedélyezte a folyamatot, azonban az erre való igény növekedni kezdett, a minisztérium kizárólagos hatáskörét fel kellett függeszteni, mely a feladatok drasztikus növekedésével általuk elláthatatlanná vált. Egy innovatív javaslat következtében pedig megszületett magának a csoportmentesülésnek az intézménye, melynek célja a jogi rendszer fejlesztése volt és annak az általánosan elismert ok-okozati összefüggésnek az elismerése, hogy az összehangolt döntések következtében általában pozitív hatások érvényesülnek bizonyos negatív vonások ellenére.⁴⁷

A közgazdaságtan és a jogtudomány ezen a ponton összekapcsolódik, mégpedig úgy, hogy a jogtudomány rendszerével, a közösségi és nemzeti szintű szabályozással a versenyjog joganyaga igencsak megnőtt, és a közgazdaságtan elméletei szerint – chicagói iskola – ezzel kárt okoz a fogyasztóknak.⁴⁸ Mikor magáról a kartellek szabályozottságáról beszélünk, akkor figyelembe kell vennünk a téma kettősségét is: hiszen, ha egy adott témában nemzeti és közösségi szabályozásról is beszélünk, akkor a szerződések lényege veszik el, maga a szerződési szabadság elve. Azonban, ha a piaci versenyt egyenlővé akarjuk tenni a szereplők számára piacra jutási esélyeik illetve piacszerzésük szempontjából, biztosíthatunk-e mentességet bizonyos szereplők előtérbe helyezése nélkül? Lehetséges-e, hogy a szabályozás úgy kerüljön kialakításra, hogy az ne az egyéni érdeket szolgálja, hanem a közösséget? A közgazdaságtan egyes irányzatai szerint erre egyértelmű nem a válasz, hiszen így nem valósítható meg a kívánatos piaci verseny. A jogtudomány szempontjából teljesen más érvek és ellenérvek kerülnek előtérbe és háttérbe, ezért témám kifejezetten a csoportmentesség intézményének létét vizsgálja, illetve magát a know-how intézményét, melyet az eddigi legnagyobb hatással bíró közösségi rendelet, a 772/2004/EK rendelet fogalom meghatározással is ellát.

47 Kaszainé Mezey Katalin – Miskolczi Bodnár Péter 1997: *Kézikönyv a versenyjogról – Anyagi és eljárási szabályok*. HVG-ORAC, Budapest

48 Cseres Katalin Judit 2005: Competition Law and Consumer Protection. *European Monographs*, No.

49. Kluwer Law International, The Hague

4. Csoportmentesség a technológiatranszfer-megállapodásokra

4.1. A technológiatranszfer

A csoportmentességi rendeletek bemutatása és a tárgyalt jogszabályhelyek részletekbe menő ismertetése előtt elengedhetetlen az alapvető tárgy, a technológia-átadás rendszerének, folyamatának bemutatása.

Az ismertetés előtt azonban érdemes az előnyöket számba venni, bemutatni azon pozitív tulajdonságokat, melyek által szükséges a jog által biztosított védelem:⁴⁹

1. Az új technológiák által a társadalom életminősége javul,
2. Növekszik a gazdasági verseny a piaci szereplők között,
3. Lehetőséget nyújt minőségi munkahelyek teremtésére,
4. A kutatás és fejlesztési tevékenységek spontán finanszírozhatóvá válnak,
5. Az oktatás színvonala növekszik,
6. Az alkotás szabadsága kiterjeszkedik.

A fent felsorolt pozitív tulajdonságokon és hatásokon túl érdemes tisztázni, hogy a technológia-átadás időben hosszú, üzletileg pedig igen kockázatos tevékenység. A szabadalom megszerzése akár éveket, az eljárás/technológia iránt érdeklődők felkutatása pedig hónapokat vehet igénybe. A technológiatranszferre fordított idő elsősorban a technológia fejlesztési állapotától függ, valamint a technológia célpiacától, a versengő egyéb technológiáktól, a piac-kész állapot eléréséhez szükséges időtől, a szükséges ráfordított idő mennyiségétől és a licencia-vevők saját forrásaitól, készségétől, valamint képességétől.⁵⁰

49 Dr. Molnár István: Egyetemi szellemi tulajdon menedzsment és technológia-transzfer. Pécsi Tudományegyetem, 2007, 13.o.

50 Dr. Molnár István i.m., 16. o.

A technológiatranszfer folyamatábrája szemléletesen, Molnár István 2007-ben megjelent műve alapján.⁵¹

51 Dr. Molnár István i.m., 14-17. oldal

4.2. A csoportmentesség

A csoportmentesség kérdésköre érdekes téma, hiszen az EUMSZ. 101. cikk (2) bekezdésének értelmében fennálló tilalom bizonyos esetekben nem alkalmazható. Az Európai Unió jogában a mentesülésnek két iránya valósul meg: léteznek egyedi és csoportos mentességek, melyeket a piaci szereplők különböző feltétel- és kritériumrendszer szerint élvezhetnek.

A fejezet alapvető célja a dolgozat témájához kapcsolódó csoportmentesség bemutatása, mely kifejezetten a technológiaátadásra vonatkozik (772/2004/EK), azonban fontosnak tartom bemutatni a mentesülés alapvető típusait, melyek jelenleg hatályban vannak.

Az EUMSZ. 101. cikk (1) bekezdése alól a mentesülés tehát megvalósulhat:

1. Egyedi mentességek, illetve
2. Csoportmentességek szerint.

Az alábbi ábra részleteiben szemlélteti a szerződés alóli mentességeket.⁵²

Az EUMSZ. 101. cikk (1) bekezdés alóli mentesülés esetei	
Egyedi mentességek	Csoportmentességek
- EUMSZ. 101. cikk (3) bekezdése szerinti mentesség feltételeit esetről esetre kell értékelni - Az egyedi mentességi teszt alapvető kérdései, melyek esetében minden kérdésre "igen" választ kell kapnunk, hogy az összeegyeztethető legyen a belső piaccal: - Hozzájárul az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, ill. a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához? (Fiat/Hitachi ügy, 1993) - A fogyasztók méltányos módon részesülnek az ebből származó előnyökből? (Yves Saint Laurent ügy, 1996.) - A korlátozások nélkülözhetetlenek? (Carlsberg ügy, 1984) - A verseny valamilyen mértékben fennmarad? (azaz nem szűnik meg jelentősen?) (Métropole Télévision ügy, 2007)	- A csoportmentességek a Miniszterek Tanácsa, illetve a Bizottság rendeleteinek formájában jelennek meg és megállapodások meghatározott csoportjaira vonatkoznak. Csoportmentességi rendeletek: 1. Vertikális korlátozások: 330/2010/EU 2. Szakosítási megállapodások: 1218/2010/EU 3. Kutatás és fejlesztés: 1217/2010/EU 4. Technológiaátadás: 772/2004/EK 5. Gépjármű-forgalmazás: 461/2010/EU 6. Biztosítás: 267/2010/EU 7. Vonalhajózás: 906/2009/EK 8. Légi járatok személyszállítási díjtételei és r és időkiosztások: 1459/2006/EK Általános kivételeket tartalmazó egyéb rendeletek: Mezőgazdasági (1184/2006/EK) és közlekedési - közúti, vasúti és légi (1184/2006/EK), valamint légi (487/2009/EK)

⁵² Christa Tobler, Jacques Beglinger, Wessel Geursen: Az EU versenyjogának szemléltető összefoglalása. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó, Budapest, 2011. 33-39.o.alapján

A fejezet fő irányvezetője a 2004. április 7-én megszületett csoportmentességi rendelet, mely az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 101. cikkének (3) bekezdésében foglalt technológiai megállapodások csoportjaira történő alkalmazását tárgyalja, és az Európai Unió területén elsődleges jogforrásnak számít. Az új csoportmentességi rendelet céljai:⁵³

- Elsősorban egyszerűbb és lehetőség szerint átfogóbb csoportmentességet eredményezzen a licencia-megállapodásokra, ezáltal pedig megfelelően gondoskodjon a terület minél nagyobb jogi biztonságáról.⁵⁴
- Másodsorban a rendeletnek összeegyeztethetőnek kell lennie a gyakorlati felhasználással és ezáltal nagyobb koherenciával kell rendelkeznie, hogy alkalmazkodjon a 2000-es évek óta elfogadott versenyszabályokhoz.
- Harmadszor pedig elsődleges céljának mondható, hogy megakadályozza a szabad versennyel összeegyeztethetetlen megállapodásokat.

Összefoglalva, az technológiaátadásra vonatkozó csoportmentességi rendelet célul tűzi ki, hogy feloldja a feszült viszonyt az innovációs ösztönzések és a szellemi alkotások hatékony kihasználása között, másrészt, hogy fenntartsa a versenyt a piaci szereplők között. A technológiatranszfer megállapodásokra vonatkozó csoportmentesség tulajdonképpen azon megállapodásokat érinti, amelyek alapján a vállalkozások a technológia hasznosítását engedélyezik.⁵⁵

53 M. Mario Monti – European Commissioner for Competition Policy: The New EU Policy on Technology Transfer Agreements. Paris 16th January 2004. Pg. 4. Letöltés ideje: 2011. november 6. 13:39

(<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/19&format=PDF&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>)

54 772/2004/EK (4) bekezdés

55 Christa Tobler, Jacques Beglinger, Wessel Geursen: Az EU versenyjogának szemléltető összefoglalása. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó, Budapest, 2011., 38. o.

4.3. Előzmények

Alapvető kérdés volt a rendelet kidolgozásakor, hogy az új szabályozási rendszer hogyan tudja majd feloldani a feszült viszonyt az érdekek és ellenérdekek között annak érdekében, hogy ne hátráltassa az innovációs törekvéseket és képes legyen fenntartani a versenyt a közösségi érdekeknek megfelelően. Az új rendelet tervezete és a hozzá tartozó irányelvek elemzésével és értékelésével vizsgálták meg, hogy vajon az megfelel-e a fent említett követelményeknek, hiszen a kidolgozásakor elsősorban az említett kritikus pontok „legyőzése” volt a cél.⁵⁶

A vállalatok közötti technológiatranszfer megállapodásokat az új csoportmentességi rendelet hatályba lépéséig, tehát 2004. május 1-ig a 240/96/EK rendelet szabályozta, melynek hatályát a többi, kutatás-és fejlesztésről szóló bizottsági rendeletekkel egyetemben tíz évben határozták meg. Ennek okán a határidő az új bizottsági rendelet kidolgozásáig a 2006-os év lett volna, azonban a régi rendelet felülvizsgálata már 2004 első negyedévében végbement. Az Európai Unió versenyszabályozása számos változáson ment keresztül, mely szükségessé tette a régi rendelet reformját. Az új rendelet különlegessége, hogy elődjével szemben hatálya alá csak olyan megállapodások tartozhatnak, amelyek két független versenytárs szerződéses kapcsolatán alapulnak. Időbeli korlátot is meghatároz a rendelet, mely szerint kooperációjukra vonatkozóan a mentességet 5 évben maximalizálta a jogalkotó, amennyiben meghatározott feltételek mellett piaci részesedésük nem éri el a 20%-ot, valamint termelési- és értékesítési licencia esetén a 10%-ot (további feltétel a mentességre, hogy együttes növekedésük két év maximum 10% lehet).⁵⁷

Tehát az „előd” a 240/96/EK rendelet volt, melynek megreformálása már különösen fontos jelentőséggel bírt.⁵⁸ A Bizottság azzal érvelt, hogy az utóbb említett rendelet a gazdasági viszonyok és megállapodások széles skálájához képest túl szűkös

56 M. Mario Monti – European Commissioner for Competition Policy: The New EU Policy on Technology Transfer Agreements. Paris 16th January 2004. Page 2. Letöltés ideje: 2011. november 6.) <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/19&format=PDF&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>

57 Pelle Anita: Az Európai Unió versenyszabályozása a kutatás-fejlesztés és az innováció szolgálatában a csoportmentességi rendszereken keresztül (In: Buzás N.(szerk.) 2005: Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2005. JATEPress, Szeged, 63-73. oldal)
58 772/2004/EK (2) és (3)bekezdés

és formális volt ahhoz, hogy a felhasználási terület igényeinek maximálisan megfeleljen. Ezzel pedig egy erősen gazdasági alapon létrehozott szabályrendszer szükségességére utaltak. Részleteiben azonban a különböző álláspontok néhány ponton eltértek egymástól, mindenekelőtt a piaci részesedési és a piacralépési küszöbvel kapcsolatosan javasolt szabályozás bevezetése kapott nem minden esetben pozitív visszhangot.⁵⁹

4.3.1. Állásfoglalások a tervezettel kapcsolatban

Az értékelő jelentés felismerései és a Bizottsághoz beérkezett több mint harminc szakmai hozzászólás után a Bizottság 2003. október 1-jén elkészített egy tervezetet, mely a tagországokkal is megvitatásra került szeptemberben. Az elkészült tervezetben a Bizottság folytatta a már előzőekben is kérdésesnek nyilvánuló pontok kifejtését és problémáinak feloldását. Ezen tervezet tartalmi értelmezéséből kitűnik, a végleges csoportmentességi rendelet szövegétől jelentős mértékben nem tér el, mely olyan csoportmentességi rendeletet alkotott meg végső soron, ami jogilag kötelezővé vált az Európai Unió területén belül. A tervezet szerint tehát különböző elbánásban részesítették a versenytársak és a nem versenytársak közötti megállapodásokat. A csoportmentességet eszerint a piaci szereplők számára piaci részesedésül szerint tették függővé, melyet 20%-ban határoztak meg. Tartalmilag tehát a tervezet – és később a végső változat is – teret engedett a licenciák liberalizálásának. A kiindulási pont az volt, hogy a vertikális licenencia esetén különbséget tettek az oltalmi jogi és a nem oltalmi jogi vonatkozású korlátozások között, azonban ezen felül néhány szerződéskonstrukciót csak horizontális viszonyban vontak ki a mentesítés alól. Különösen egyértelművé vált a szabályozás a kizárólagos területi licenciák esetén, amelyeket a konkuráló vállalatok közötti megállapodásokban a lényegi korlátozások közé soroltak a jogalkotók.⁶⁰

59 International Chamber of Commerce – Policy statement: Comments on the Transfer of Technology Block Exemption (Regulation 240/96) European Commission Evaluation Report. Prepared by Commissions on Competition and on Intellectual Property. 26th April 2002. Letöltés ideje: 2011. November 7. 7:56, Letöltési link: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/others/technology_transfer/23_icc.pdf

60 Jörg M. Schultze, Stephanie Pautke és Dominique S. Wagener 'Die Gruppenfreistellungsverordnung für Technologietransfer Vereinbarungen. 4. kapitel: Die neue Gruppenfreistellungsverordnung für Technologietransfer-Vereinbarungen Nr. 772/2004 (TTVO) 153-155. oldal. WRP-Buch, Juni 2005, Geb. Verlag Recht und Wirtschaft GmbH

4.3.2. A tervezet nyilvánosságra hozatala

A tervezet nyilvánosságra hozatalával a különböző ipari és kereskedelmi szervezetek és egyéb intézmények megküldték a Bizottság számára állásfoglalásukat. A beérkezett véleményekből kiderült, hogy a hozzászólók nagy része egyetértését fejezte ki a Bizottság azon szándékával, hogy a technológiatranszferre vonatkozó kartelljogot átdolgozza és inkább egy, a gazdasági realitásokhoz orientáló szabályozási szempontot foganatosítson. Ennek megfelelően több pozitív szakmai hozzászólás is érkezett a „brand”-ek közötti verseny védelmére vonatkozó koncepcióról, mely szerint a vertikális licenceket a jövőben nagyvonalúbban kezelik majd, mint a horizontális licenceket. Negatív kritikaként elsősorban a piaci részesedési modellel szemben fejezték ki kritikájukat a hozzászólók. Legfőképpen azt kifogásolták, hogy a Bizottság túlságosan hangsúlyozta a licencszerződések versenyre gyakorolt veszélyeit, ahelyett, hogy a licencszerződések pozitív aspektusaira világítanak rá.⁶¹ Tartalmi kritikaként pedig a lényegi korlátozások listáját említették meg, melyek a versenytársak közötti megállapodásokra vonatkozóan túl átfogónak tűntek.⁶²

4.4.A rendelet véglegesítése

A Bizottság a csoportmentességi rendelet végleges megfogalmazását 2004. Április 27-én hozta nyilvánosságra az általa megfogalmazott irányelvekkel egyetemben. A 2003. Október 1-jén kiadott tervezet kemény kritikái ellenére is a jogalkotó kitartó maradt és megtartotta a tervezet alapköveit és eszmerendszerét eredeti formájában, csupán kisebb változtatásokat valósítottak meg, például pontosították az alkalmazási területet, mely még jobban elősegíti a technológiatranszfer megállapodások versenyre gyakorolt pozitív hatásait. Nem utolsósorban pedig meg kell említeni, az állásfoglalások ösztönzésére néhány definíciót is átvettek a rendelet szövegébe. Az említetteken túl

61 Dr. Tóth András – Dr. Tóth Tihamér – Dr. Kurítár Dávid (White & Case budapesti irodájának munkatársai): Az Európai Bizottság új vertikális csoportmentességi rendelete. Letöltés ideje: 2011. November 7. 11:20 Letöltés helye: <http://www.jogiforum.hu/versenyjog/blog/28>)

62 European Commission: Joint Comments on American Bar Association. Letöltés ideje: 2011. november 7. 13:40 (Letöltés helye: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2003_technology_transfer/15_aba_part2_en.pdf)

tartalmi változásnak tekinthető továbbá, hogy a csoportmentességi rendelet lényegi tényállásaiban fellelhető korlátozások enyhítése következett be, mely egyaránt vonatkozott mind a verseny- és nem versenytársak közötti megállapodásokra is. Példának okáért a tervezet szövegéből kivették az ún. „field of use” korlátozásokat a versenytársak közötti kölcsönös licencmegállapodásokra. Ezen túlmenően pedig a versenytársak közötti nem kölcsönös területi- és ügyfélkorlátozásokat – ilyenek a kizárólagos licenciák – kifejezetten a piacrészesedési küszöb alatt mentesítették.⁶³

A végleges változatban az irányelvek is kisebb-nagyobb módosításokon mentek át, legfőképpen azok, melyek a rendelet alkalmazását érintették, de azok is, amelyek a csoportmentességen kívüli általános licenc-kartelljogi keretekre vonatkoztak.

4.5.A 772/2004/EK csoportmentességi rendelet

4.5.1. Az alapelvek rendszere

A 2003. október 1-jén nyilvánosságra hozott tervezet már tartalmazta az alapelveket, megpróbáltak egy olyan új rendeletet létrehozni, mely elszakad a formális rendszertől a technológiatranszfer területén és inkább egy új, a gazdasági realitásokhoz alkalmazkodó normarendszert határoztak meg. Ezáltal már nem csupán a megállapodások szerződés szerinti tartalma játssza a döntő szerepet abban, hogy megfeleljen a kartelljognak, hanem inkább a szerződő felek a piaci versenyben betöltött viszonya és piaci részesedése alapján határozható meg a csoportmentesítés két legfontosabb paramétere.⁶⁴

Így alapvetően az egyik oldalon a versenytársak közötti megállapodásokat kezelik eltérően, mint a nem versenytársak közti megállapodásokat, ami pedig azt eredményezi, hogy csoportmentesítés szempontjából az első és legfontosabb megvizsgálandó szempont a piaci szereplők egymáshoz képest a verseny szempontjából elfoglalt viszonya.

Másodsorban a mentesítést már nem csak bizonyos feltételeknek a licencszerződésbe való felvételétől teszik függővé, hanem sokkal inkább egy általános

63 Jörg M. Schultze, Stephanie Pautke és Dominique S. Wagener i.m., 158-159. oldal.

64 Jörg M. Schultze, Stephanie Pautke és Dominique S. Wagener i.m., 159-160. oldal

mentesítés történik a felek bizonyos piaci részesedése alatt, mely ún. „safe harbour”-t valósít meg. Egyetlen kivétel létezik, amennyiben a szerződés tartalmaz egy vagy több lényegi korlátozást, illetve nem mentesített korlátozást.

Habár az irányelvek jogilag nem kötelezik a piaci szereplőket, azonban kétféle értelemben tájékozásként segítségükre szolgálhatnak:

1. Az irányelvek önmagukban is segítséget nyújtanak a csoportmentességi rendelet alkalmazásához.
2. Átfogó fejtegetéseket tartalmaznak a licencszerződések kezelésére a rendelet alkalmazási területén kívül is.

Amennyiben anyagi jogilag vizsgáljuk meg a 772/2004/EK rendeletet, az előző szabályozásnál egy keményebb „brand”-ek közötti verseny-, illetve technológiaversenyvédelmet találhatunk az új szabályozásban, mely legfőképpen abban lelhető fel, hogy a benne foglalt korlátozásokat a horizontális licencia-megállapodásokban szigorúbban kezelték, mint a vertikális megállapodásokban. Az új rendelet már figyelembe veszi az olyan, gazdaságilag könnyen követhető „praktikákat”, melyek a versenyt akadályozzák (például az eladási korlátozások esetében a belső piacokon megtiltották a vertikális megállapodásokat). Ebből kifolyólag pedig a Bizottság által kialakított licenc-kartelljog nyilvánvalóan szigorúbb szabályozási rendszert tartalmaz, mint az amerikai „antitrust” jog, amely alapvetően a versenyjog piaci integrációs célja szempontjából bír jelentőséggel. Anyagi értelemben pedig felismerhető, hogy az új rendelet a régihez képest kiemeltebben foglalkozik a területi és ügyfélkorlátozások egyenlő bánásmódjával is.⁶⁵

4.5.2. A rendelet alkalmazási és érvényességi területe

Bővítés valósult meg a csoportmentességre vonatkozóan az alkalmazási területet illetően, hiszen a régi 240/96/EK rendelethez képest igencsak kibővült a területi hatálya. Ugyan nem sikerült minden elképzelést megvalósítani a Bizottságnak és a rendelet szövegébe beépíteni, mint ahogyan azt a konzultációs eljárásban tervezték, mégis

65 Pelle Anita: Az Európai Unió versenyszabályozása a kutatás-fejlesztés és az innováció szolgálatában a csoportmentesség rendszerén keresztül. In: Buzás N. (szerk.) 2005: Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2005. JATEPress, Szeged, 63-73. oldal

mindenekelőtt az irányelvek tartalmaztak pontosításokat, ami egyrészt a rendelet alkalmazási területét érinti, másrészt pedig olyan licenciamegállapodásokra vonatkozóan terjed ki, amelyek már nem tartoznak a rendelet hatálya alá.

Ahogy a 772/2004/EK rendelet preambuluma (7), (8) és (9)⁶⁶ bekezdése kifejti, a csoportmentesség csakis a technológiatranszfer-megállapodásokra terjed ki, melyet az előzőleg hatályban lévő szabályozással ellentétben saját maga határoz meg és ezen felül pedig a rendelet 1. cikkében⁶⁷ határozza meg az alkalmazandó fogalom definíciókat. A két rendeletet összehasonlítva pedig egyértelműen látható, a jogalkotók a szoftver-licencia megállapodásokat is felvették az új rendelet alkalmazási körébe.

A rendelet 1. cikkének (1) bekezdésének fogalom-meghatározásai között a következő definíciókat találjuk:

1. megállapodás
2. technológiaátadási megállapodás
3. kölcsönös megállapodás
4. nem kölcsönös megállapodás
5. termék
6. szerződés szerinti termékek
7. szellemi tulajdonjogok
8. szabadalmak
- 9. know-how**
10. versenytárs vállalkozások
11. szelektív forgalmazási terület
12. kizárólagos terület
13. kizárólagos vevői csoport
14. elválasztható fejlesztés
15. kapcsolódó vállalkozások

A dolgozat terjedelmének korlátozottsága miatt csak a kutatás témájához nélkülözhetetlen „know-how” fogalmat szeretném megvizsgálni, mely a rendelet keretei között meghatározásra került az 1. cikk (1) bekezdésének (i) pontjában.

66 A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg)

67 A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg)

4.5.3. A know-how fogalom az új csoportmentesítési rendeletben – összehasonlítás a 240/96/EK rendelettel

Amint azt az előző alponthan már említettem, a 772/2004/EK rendelet 1. cikkének (1) bekezdésének (i) pontja szerint a know-how „... tapasztalatból és vizsgálatból származó, nem szabadalmazott gyakorlati ismeretek, amelyek

- (i) **titkosak**, azaz nem közismertek vagy könnyen hozzáférhetők,
- (ii) **lényegesek**, azaz a szerződés szerinti termékek előállításához fontosak és hasznosak, valamint
- (iii) **azonosítottak**, azaz kellően átfogó módon leírtak, hogy megállapítható legyen, hogy a know-how kimeríti a titkosság és lényegesség ismérveit.

Mindezek alapján tehát a csoportmentességi rendelet magában foglalja mindazokat a szabadalommal nem rendelkező gyakorlati ismereteket, melyek tapasztalat és ismételt alkalmazás útján szerezhetők meg, titkosak, lényegesek és azonosíthatók.

A technológiatranszfer-megállapodásokra vonatkozó csoportmentesítési rendelet hatályba lépése előtt a következő fogalom-meghatározás volt hatályban a 240/96/EK rendelet 10. cikkének 1., 2., 3., és 4. pontja szerint:

„...a "know-how" titkos, lényeges és megfelelő formában azonosított műszaki információk összessége;

1. "**titkos**" a know-how, ha annak egésze együttesen vagy összetevőinek pontos rendszerét és összeállítását tekintve általánosan nem ismert, vagy nem könnyen hozzáférhető, ezért értéke részben abban az előnyben áll, amelyben a licenciavevő részesül, amikor a know-how-t neki átadják; a titkosság nem korlátozódik arra a szűk értelmezésre, hogy a know-how minden egyes összetevőjének a licenciadó üzleti tevékenységén kívül teljesen ismeretlennek vagy hozzáférhetetlennek kell lennie;
2. "**lényeges**" a know-how, ha olyan információt tartalmaz, amelynek hasznosnak kell lennie, vagyis a megállapodás megkötésekor ésszerűen elvárható, hogy képes a licenciavevő versenyhelyzetének javítására például azáltal, hogy hozzásegíti ahhoz, hogy új piacon jelenjen meg, vagy előnyt

biztosít számára más gyártókkal vagy szolgáltatókkal folytatott versenyben, akik nem férnek hozzá a licencia tárgyát képező, vagy ahhoz hasonló titkos know-how-hoz;

3. **"azonosított"** a know-how, ha oly módon leírt vagy rögzített, hogy lehetővé válik annak igazolása, hogy eleget tesz a titkosság és lényegesség követelményének, és annak biztosítása, hogy a licenciavevő saját technológiájának hasznosításában méltánytalanul ne korlátozzák; az azonosításhoz a know-how-t meghatározhatja a licenciaszerződés, külön dokumentum, vagy azt más megfelelő formában rögzíthetik legkésőbb akkor, amikor átadják, vagy röviddel az átadást követően, továbbá ha ez a külön dokumentum vagy a rögzítés más formája szükség esetén hozzáférhetővé tehető."

A két know-how definíció tartalmilag lényegében nem tér el egymástól, az egyes módosítások inkább szerkesztési és tisztázó típusúak és nem vezetnek anyagi módosításokhoz. Az alapdefiníciót tekintve azonban három lényeges eltérést észlelhetünk.⁶⁸

1. A 2004-ig hatályban lévő definíció alkotóinak szándéka nem terjedt ki arra, hogy a meghatározásban kifejezetten szabadalommal nem rendelkező ismeretekről legyen szó. Ennek, amint már a fentiekben említettem nem anyagi jogi jelentősége van, csupán tisztázza a fogalmi kereteket, hiszen az előző szabályozás e szerint már önmagában abból indult ki, hogy nem csupán a szabadalom által védett tudás értendő know-how alatt a rendelet értelmében, hanem a szabadalommal védett know-how is eshet a csoportmentesség hatálya alá.
2. Lényegi különbségként fogalmazható meg az is, hogy az új szabályozás szerint már nem arra törekedett a jogalkotó, hogy a szabadalom alatt álló know-how esetén csupán műszaki tudásról lehessen szó, sokkal inkább gyakorlati ismereteket sorolják a fogalomkörbe. A „régí jog” szerint ugyanis műszaki ismertetőjellel kellett rendelkeznie a tényállásnak annak érdekében, hogy a csoportmentesítés csak a termelésre vonatkozó tudást foglalja magában. Ez pedig homlokegyenest szemben áll azzal az esettel, amikor az adott know-how

68 Jörg M. Schultze, Stephanie Pautke és Dominique S. Wagener i.m., 162-165. oldal.

nem foglal magában műszaki elemet, mint például az értékesítési know-how esetében, ezáltal pedig a rá vonatkozó mentesség kizárt. Az új definíció szerint azonban – amennyiben azt szó szerint értelmezzük – a kereskedelmi tudást is bevonhatjuk a fogalomkör alá. Ilyen esetek csak speciálisan létezhetnek és nem is közvetlenül fejt ki hatását az új csoportmentességi rendelet, hiszen csak akkor esik a kereskedelmi tudás az alkalmazási terület alá, amennyiben az nem a fő tárgyat képezi a megállapodásnak és közvetlen kapcsolat mutatható fel a szerződéses termékek gyártásával. Ezáltal pedig bebizonyítható, hogy a „műszaki” szó „gyakorlati”-ra cserélése révén a jogterületen nem történik anyagi jogi változás.

3. Az új megfogalmazás szerint a know-how „tapasztalatból és vizsgálatból származó”, azonban konkrétumot, hogy pontosan miért volt szükséges a megfogalmazás ez irányú módosítása, még az irányelvek sem adnak magyarázatot. A szó szoros értelme szerint tehát empirikus természetű ismeretet kellene tartalmaznia a know-how-nak, mely azonban ellentétben áll a véletlenszerű találmányok és tevékenységek eredményeivel. A Bizottság pedig értelemszerűen nem egy szűkített és jogi értelemben korlátozóbb know-how fogalmat kívánt bevezetni, hanem az ismeretek szélesebb körére szeretne volna kiterjeszteni a tudás, ismeretek halmazát, mely által tehát azt kell feltételezni, hogy a „tapasztalatból és vizsgálatból származó” megfogalmazás kiegészítésnek nincs önálló anyagi jogi jelentése.

A két szabályozásban azonos a know-how három lételeme, miszerint titkos, lényeges és megfelelően azonosított. Ezen ismertetőjelek biztosítják, hogy csoportmentesítő rendelet alkalmazása különösen lényeges, hiszen a know-how természetéből fakadóan szükséges a mentesítés.

4.5.4. A mentesülés intézménye

A csoportmentességi rendelet alkalmazása két vállalkozás között akkor állhat fenn, amikor a köztük lévő megállapodás a Szerződés 101. cikk (1) bekezdésének alkalmazási körébe tartozó versenykorlátozásokat tartalmaz. Ezen megállapodások különösen akkor versenykorlátozó hatásúak, amennyiben a vállalkozások között olyan kooperáció jön létre, amely az általuk közösen hozott döntés és összehangolt magatartás eredményeképpen hatással van a határokon átnyúló, de tagállamok között megvalósuló kereskedelem menetére, illetve annak kifejezett célja a közös piacon belüli verseny korlátozása, torzítása, illetve megakadályozása.⁶⁹

A mentesülés intézménye az új csoportmentességi rendelet 2. cikkelye szerint arra az időszakra alkalmazandó, ameddig a a licencia oltalmi joga érvényes, vagyis nem járt még le, nem szűnt meg vagy nem nyilvánították érvénytelennek. Mindez természetesen a know-how-ra is vonatkozik azzal az eltéréssel, hogy esetükben a csoportmentesítés addig marad hatályban, ameddig a know-how titkos volta megmarad, kivéve, ha a licencia tulajdonosának viselkedése miatt válik nyilvánossá – ez esetben pedig a mentesség a megállapodás időtartamával azonos időtartamú.

A mentesítési időtartam tekintetében is fejlődés mutatkozik az új csoportmentességi rendeletet és elődjét tekintve, hiszen a 240/96/EK rendelet 1. cikkének (4) pontja értelmében a mentesség időtartama nem haladhatta meg az öt évet, míg az új szabályozás magának a rendeletnek, így a know-how számára is maximálisan 10 év érvényességi időt nyújt.

A fentiekből kiindulva tehát versenyt korlátozó magatartás is csak akkor merülhet fel a piaci szereplők között, ha a kereskedelmi viszonyokban nem megfelelő a vállalkozások, ezen belül pedig a márkák közötti versengés, vagyis, ha a szállító és a vevő, vagy akár mindkettőjük számára rendelkezésre áll bizonyos fokú piaci erő és részesedés.

⁶⁹ A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg)

4.5.5. A piaci részesedési küszöbök

Az „új generációs” csoportmentességi rendelet egyik lényegi változtatása, hogy a versenyre káros és a versenyt támogató hatások mérlegelésekor figyelembe veszi a versengő vállalatok piaci részesedését, mely a verseny szempontjából meghatározó szerepet játszik.

A Bizottság abból a feltevésből indult ki, hogy a gyakorlatban, a piaci versenyben részt vevő vállalkozások piaci részesedése úgymond indikátorként szolgál a piacon betöltött szerepük meghatározására. Ezért a Bizottság döntése alapján a csoportmentesség intézményét általánosan függővé teszik az adott vállalkozások „piaci hatalmától”, vagyis a szerződő felek bizonyos piaci részesedéseket a rendeletnél fogva nem léphetnek túl.

Érdekes megkülönböztetés történik a csoportmentességi rendelet 3. cikkének (1) és (2) bekezdésében, miszerint megkülönbözteti, hogy az egyes szerződő vállalkozások egymással horizontális viszonyban állnak, tehát egymásnak versenytársai, vagy éppen vertikális kapcsolatuk van a piacon, mely szerint kizárt a versenytársi mellérendeltség.

1. Horizontális megállapodásokról akkor beszélünk, amikor egy adott piacon két egymással konkuráló vállalkozás kooperációja révén együttműködés valósul meg kettőjük között, mely a gyakorlatban igencsak kényes kérdéseket vet fel. Az európai versenyszabályozás nem zárja ki a vállalkozások közötti kapcsolat ezen fajtáját, hiszen a hatékonyság szempontjából és az innovációra való képesség növelése érdekében kifejezetten előnyösen alakulhatnak ezen kooperációk. Gazdasági szempontból ilyen előnyt jelenthet például a kockázat-megosztás, költségmegtakarítás, illetve a vállalkozások által birtokolt know-how megosztása révén gyorsabb fejlődési ütem is biztosítható.⁷⁰

A jogalkotó a horizontális megállapodások rendeletbe foglalásával valószínűleg a fenti gyakorlati hasznot kívánta a vállalkozások számára biztosítani, melynek azonban határt szabott. A mentesítés csupán azzal a feltétellel léphet hatályba, amennyiben a felek együttes piaci részesedése az érintett piacon nem haladja meg a 20%-ot. Ezen kikötés mindkét fél együttes részesedését tartalmazza, az

⁷⁰ Pelle Anita (doktori értekezés): Az Európai Közösség kartellszabályozásának német gyökerei. Szeged, 2010.

összes releváns piacon. Részleteiben pedig a következőt jelenti: amennyiben a szerződő felekről bebizonyosodott, hogy melyik releváns termék-vagy technológiai piacon konkurálnak, piaci részesedésüket a releváns piacok mindegyikére külön-külön kell megállapítani és végül összegezni. Ezek után pedig amennyiben a piaci részesedések összege nem haladja meg a 20%-ot, a megállapodásra érvényes a mentesülés intézménye.⁷¹

2. Vertikális megállapodások: a nem versenytársak közötti megállapodásokat tulajdonképpen kartelleknek tekinthetjük. A mentesülés abban az esetben jár a felek számára, amennyiben egyéni piaci részesedésük nem haladja meg a 30%-ot a releváns piacon. Tehát a rendelet 3. cikkelyének (2) bekezdése értelmében a mentesség alkalmazhatósága attól függ a vertikális viszonyokban, hogy a szállítónak a szerződés szerinti áruk vagy szolgáltatások kereskedelmi forgalomba hozatalának piacán fennálló piaci részesedése, illetve a vevő azon piaci részesedése, melyen az adott terméket vagy szolgáltatást vásárolja, milyen mértékű. A szabályozás szerint ahhoz, hogy a 2. cikkben foglalt mentességet alkalmazni tudják, sem a szállító, sem pedig a vevő részesedése a fent említett piacokon nem haladhatja meg a 30%-os küszöbértéket.⁷²

Jól látható, hogy a horizontális megállapodások – a vertikális megállapodásokkal szemben –, melyek konkrét versenytársak között jönnek létre, kisebb küszöbértéket határoznak meg a mentesülés tekintetében, melyet a 3. cikk (1) bekezdésének értelmében 20%-ban határozott meg a Bizottság kifejezetten az érintett technológia-és termékpiacokat illetően. Kérdéses, hogyan tudunk különbséget tenni a gyakorlatban a termék- illetve technológiai piacok között és ezáltal hogyan számolható ki a piaci részesedés az egyes szereplők tekintetében. A Bizottság irányelvben meghatározza, hogy a piaci részesedést tulajdonképpen az eladási érték alapján kell meghatározni⁷³ és amennyiben ezen adatok nem állnak rendelkezésre, becslést kell végezni az eladási mennyiségek felhasználásával. A termékpiacok meghatározása viszonylag egyszerű,

71 Jörg M. Schultze, Stephanie Pautke és Dominique S. Wagener i.m., 208-211. oldal

72 Az Európai Unió Hivatalos Lapja (2010. 5. 19.): Az Európai Unió intézményeitől, szerveitől, hivatalától és ügynökségeitől származó közlemények: A vertikális korlátozásokról szóló iránymutatás (EGT-vonatkozású szöveg) 2010/C 130/01. 7. oldal

73 A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg) 8. cikk (1) bekezdés

hiszen a licencia megszerzője és a licencia engedélyezőjének célpiacait kell figyelembe venni, melyen az eladások megvalósulnak. A technológiai piacok meghatározása és ebből kifolyólag a piaci részesedés azonban nem olyan könnyen kifejezhető számokban. A Bizottság álláspontja szerint egy adott technológiai piacon úgy kerül meghatározásra egy vállalkozás technológiai részesedése, illetve jelenléte, hogy az adott termékpiacon a felhasznált technológiával milyen mértékű eladást realizál a vállalat. Új technológiák esetében egy év várakozási időt határoznak meg, hiszen ezek előző évi eladásait tekintve sem lehetne még becsléssel sem megállapítani a piaci részesedés mértékét.⁷⁴

Összességében megállapítható, a termék- és technológia piacokon való piaci részesedés meghatározása elég bonyolult a piaci szereplők számára, hiszen a vállalatok számára nehézséget okoz a pontos mutatószámok produkálása. A fent leírtak alapján egyértelmű, hogy a termékpiacokon való jelenlét egyszerűbben kifejezhető, statisztikai adatok beszerzésével, illetve végső eladási helyek felkutatásával tulajdonképpen nem okoz gondot a szerződő felek számára a százalékos adatok összesítése. A technológiai piacon való részesedés meghatározása sokkal inkább bizonytalanságot okozhat a vállalatok számára, hiszen véleményem szerint teljes bizonyossággal nem állapítható meg egyszerű következtetések és becslések, valamint alkalmazott technológia-felhasználási adatok összesítésével az adott vállalat adott piacon (esetleg több piacon) való jelenléte.

A piaci részesedés meghatározására több mód létezik, melyek nem minden esetben vezetnek ugyanarra az eredményre. Ennek okán pedig a küszöbérték körüli piaci részesedéssel rendelkező felek mentesülése könnyen megdönthető lenne, mely főleg az olyan vállalkozások számára kínálna kedvező lehetőséget, így kibúvót a szabályozás alól, melyek nem érdekeltek az együttműködésben és a megállapodás létrejöttében. Erre válaszul pedig a Bizottság kidolgozta a 8. cikket, mely a küszöb átlépését követően is, amennyiben a mentességet a határérték alatt szerezték a vállalkozások, további két évre meghosszabbítja.

74 S. White – Case LLP, Brussels: Comments on the Commission's Draft Technology Transfer Regulation. Letöltés ideje: 2011. november 10. 19:23 Letöltés helye: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2003_technology_transfer/50_whitecase_en.pdf

4.5.6. Lényegi rendelkezések – „kőkemény korlátozások”

Az új technológiaátadásokra vonatkozó csoportmentességi rendelet kiemelten fontos része a 4. cikkben meghatározott korlátozások listája, mely hatásában hasonló módon szabályoz, mint elődje (240/96/EK). A rendelet 4. cikkének (1) és (2) bekezdése olyan kizárási tényezőket tartalmaz, melyek a versenyt oly módon korlátozzák, hogy őket a piaci részesedésre való külön tekintet nélkül ki lehet zárni a mentesítés alkalmazási területe alól. Tehát amennyiben a felek közötti megállapodás akár csak egy elemet tartalmaz ezen korlátozások listájáról, akkor nem csupán azt az egyedüli szerződési záradékot, hanem az egész megállapodást kiveszi a rendelet a csoportmentesség lehetősége alól. A rendelet ezen cikkelyében is elkülönülten kezelik a versenytársak és a nem versenytársak közötti megállapodásokra vonatkozó lényegi korlátozások listáját.⁷⁵

1. Horizontális megállapodások tekintetében a mentesülés intézménye a rendelet szerint nem alkalmazható, amennyiben közvetett vagy közvetlen célja⁷⁶

- a) a piacon való árkorlátozás
- b) a termelés, vagyis a felek által kibocsátott outputok meghatározása, korlátozása,
- c) piacok és a vevők meghatározása, a rendelet 4. cikkének (1) bekezdésének c) pontja szerinti i.-vii. kivételekkel
- d) a licenciavevő saját technológiája hasznosításának korlátozása; vagy a K+F bármely fél által végzett bármilyen módon megvalósított korlátozása – ez utóbbi nélkülözhetetlen abban az esetben, ha a licencia tárgyát know-how képi, és e célmegakadályozása érdekében szükséges ezen pont kikötése.

Amennyiben a versenytársak közötti megállapodás csupán egy elemét tartalmazza a fent leírt kizáró tényezőknek, abban az esetben az egész megállapodást az EK szerződés 81. pontja alapján kell megvizsgálni, hiszen ezáltal megvalósul a célzott versenykorlátozás.

⁷⁵ Jörg M. Schultze, Stephanie Pautke és Dominique S. Wagener i.m., 226-230. oldal

⁷⁶ A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg) 4. cikkének (1) bekezdése

2. Vertikális megállapodások esetében pedig, amennyiben a vállalkozások nem versenytársak, kifejezetten a⁷⁷

- a) piaci ár korlátozása tiltott, valamint
- b) vevőcsoportok, területre vonatkozó korlátozás megállapodásba iktatása, és
- c) egyes eladási korlátozások szerződésbe való foglalása és/vagy végrehajtása nem engedélyezett a csoportmentesség alkalmazási területe alatt.

A 4. cikkely (3) bekezdése értelmében pedig a jogalkotó azt a joghézagot kívánta betölteni, mely során a szerződő felek egymáshoz való viszonya a megállapodás időtartama alatt is jelentős változásokon mehet keresztül. Abban az esetben, ha a megállapodás létrejöttkor a vállalkozások egymásnak nem voltak versenytársai, de az idő folytán azzá váltak, a megállapodás teljes időtartamára a szerződéskötéskor fennálló viszonyukra vonatkozó 4. cikk (2) bekezdését kell alkalmazni, a későbbi versenytársi pozíciójukra vonatkozó (1) bekezdés helyett.

4.5.7. Nem mentesülő korlátozások

A rendelet 5. cikk (1) bekezdésben leírtak szerint a 2. cikkben foglalt mentesülés nem alkalmazható abban az esetben, ha a technológiaátadási megállapodás tartalmazza a cikkely a)-c) pontjában, valamint a (2) bekezdésben foglaltakat.

Ezen nem mentesülő korlátozások enyhébbek, mint a lényegi korlátozásokban foglalt korlátozások, de a piacrészesedési határértékre nézve kritikusan kell tekinteni. Az új rendelet 5. cikkelye másodsorban abban is eltér a 4. cikkelytől, hogy míg az utóbbiban megállapodás tartalmára vonatkozóan határozza meg a kizáró tényezőket a jogszabályhely, mely egészében kizárja a feleket a mentesség alól, addig az 5. cikkben kötelezettségeket találhatunk, melyek szerződéses írásba foglalásával nem élhetnek a

⁷⁷ A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg) 4. cikkének (2) bekezdése

vállalkozások a mentesülés intézményével.⁷⁸ A kötelezettségek kifejezetten a technológia további felhasználásával és az azokkal szerzett jogokkal kapcsolatosak versenytársak és nem versenytársak közötti megállapodásokban.

4.5.8. A rendelet alkalmazásának mellőzése

Az új csoportmentesítési rendelet, hasonlóan a 2790/99/EK⁷⁹ rendelet 8. cikkében foglaltakhoz, kizárja a mentesítés alkalmazási területéről a versenyt korlátozni kívánó párhuzamos megállapodások hálózatát.

Amennyiben a releváns piac több mint 50%-át magukban foglalják, ezáltal meg kívánja a rendelet előzni azt a helyzetet, hogy egyes vállalkozások megállapodásaik révén, illetve egyes társulások olyan előnyöket szerezhessenek a piacokon, melyek tisztességtelen versenyelőnyhöz juttatják őket versenytársaikhoz és egyéb piaci szereplőkhöz képest.

A rendelet azonban lehetőséget ad az egyedi elbírálásra, hogy bizonyos esetekben az 50%-nál nagyobb piaci részesedéssel rendelkező megállapodás-hálózatok létesüljenek és kooperációjuk során részt vegyenek a piaci versenyben. Ezek azonban csupán egyedi döntések eredményeképpen jöhetnek létre, ahol pedig a Bizottság döntési gyakorlata és a közösségi bíróságok joggyakorlata dönti el a kérdéses helyzetet.

⁷⁸ A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg) 5. cikkének (1) és (2) bekezdése

⁷⁹ A Bizottság 2790/1999/EK rendelete (1999. december 22.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg)

4.6.A licenciaszerződések

A magyar szabályozás szerint a licencia-szerződésekkel kapcsolatos általános szabályozási hátteret az 1995. évi XXXIII. Törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról, valamint a Polgári Törvénykönyv rendelkezései szabályozzák háttérjogszabályként (1959. évi IV. Törvény). Azonban figyelemmel kell lenni arra a tényre is, hogy a hazai jogi szabályozás szerint ezen jogszabályok alkalmazása diszpozitív jelleggel történik, ezért az egyes jogesetek tekintetében a legkiemelkedőbb szerepe a hazai joggyakorlatnak van. Az egyes licenciaszerződések létrehozásakor különös figyelmet kell fordítanunk az adott licencia területi, időbeli hatályának meghatározására, a licenciaadó- és vevő jogainak és kötelezettségeire rögzítésére, valamint az adott licencia tartalmára, hiszen a 772/2004/EK rendelet csak azokra a megállapodásokra terjed ki, melyekben a licenciaadó megengedi a licencia vevőjének, hogy hasznosítsa a megállapodás tárgyát képező technológiát.⁸⁰ Ezen szerződések tartalma azonban sajnálatos módon bizonyos esetekben kialakíthat versenykorlátozó helyzeteket is, mely pedig mind a hazai, mind a nemzetközi jogi szabályozás szerint tilalomba ütközik. A közösségi jogi szabályozás szerint a legjelentősebb rendelet, mely célzottan a versenykorlátozó intézkedések konfliktusát kívánja feloldani, a Bizottság 772/2004/EK rendelete, a Római Szerződés 81. Cikkének (3) bekezdése, mely a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról szól.⁸¹

Azonban meg kell jegyezni, hogy az említett csoportmentesítési rendelet sem abszolút hatályú, hiszen az adott szerződéseket és megállapodásokat egyenként, az adott jogi környezetben és joggyakorlat szerint kell vizsgálni, aszerint minősítendő, hogy rendelkeznek-e versenykorlátozó hatással, avagy sem. Amennyiben bebizonyosodik, hogy az adott licenciaszerződés korlátozza a szabad versenyt, vagyis nem felel meg a közösségi jog, illetve a hazai szabályozás csoportmentesülési feltételeinek, ahhoz a versenytörvény sajátos jogi következményei mellett a Polgári Törvénykönyv a semmisség jogkövetkezményét fűzi. Ezen általános példán keresztül pedig egyszerűen

80 A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg) (7) bekezdés

81 Molnár István: A licenciaszerződések gyakorlati kérdései (in: Buzás N. (szerk.) 2005: Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2005. JATEPress, Szeged) 216-237. o.

végigkövethető a közösségi jogi szabályozás és a hazai szabályozás kapcsolatának általános menete.⁸²

A licenciaszerződés tárgya tipikusan a szabadalom, a know-how és a szoftverek, melyekre vonatkozóan a felek hasznosítási és felhasználási szerződéseket kötnek. Az ezekhez kapcsolódó szerződések pedig, mint a technológiatranszfer-megállapodások, bizonyos feltételek mellett a közösségi jogban a csoportmentességi rendelet hatálya alá tartoznak. A belső jogban a technológiaátadási megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítését a 86/1999. (VI. 11.) Kormányrendelet szabályozza, a szellemi tulajdonjogokat érintő részében pedig az 55/2002. (III. 26.) Kormányrendelet, mely kifejezetten a vertikális megállapodásokra vonatkozik és a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítést tartalmazza. Amint már az előző alfejezetekben kitértünk rá, a csoportmentesítés nem számít abszolút hatályúnak, a különböző megállapodásokat egyenként kell górcső alá venni és vizsgálni, ténylegesen versenyt korlátozó hatással bírnak-e. Amennyiben pedig a csoportmentesség hatálya alá eső licencia nem felel meg a rendelet feltételeinek, illetve ütközik azzal, a versenytörvény sajátos jogi következményeként a semmisség jogkövetkezményét fűzi a Ptk. szerint.⁸³

A licenciaszerződések alatt olyan megállapodást értünk, mely szerint az adott szellemi alkotás jogosultja engedélyt ad a más által történő hasznosításra, melyért a szellemi alkotást hasznosító megállapodásuk szerint díjat fizet. Ezen szerződések létrehozására tekintettel tartalmi követelményeket és általános szabályokat a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. Évi XXXIII. Törvény III. Fejezete tartalmaz, valamint háttérjogszabályként a hazai jogrendszer szerint a Ptk. rendelkezései alkalmazandók.⁸⁴

A különböző licenciaszerződések gyakorlati hatását vizsgálva általánosan elmondhatjuk, hogy a licenciaszerződések számos kikötése versenyt korlátozó hatású, hiszen olyan megállapodást tartalmaz a két fél között, valamint azáltal teremt értéket a

82 Dr. Ficsor Mihály: Fórum, A Magyar Szabadalmi Hivatal észrevételei az új Polgári Törvénykönyv tervezetének a „licencia szerződésre” vonatkozó fejezetére. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2. (112.) évfolyam 2. szám - 2007. április, 55-57. oldal

83 Dr. Ficsor Mihály i.m., 66-67. oldal

84 Molnár István: A licenciaszerződések gyakorlati kérdései (in: Buzás N. (szerk.) 2005: Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2005. JATEPress, Szeged) 216-237. o.

licenciavevő számára, hogy a piacon saját versenytársaival szemben versenyelőnyt biztosít az adott szellemi alkotás. Az Unió általánosan kitűzött célja azonban az, hogy rendeleteivel, illetve belső szabályozásával olyan jogi környezetet teremtsen a piaci szereplők számára, ahol azonos feltételek mellett, torzító hatások nélkül a szabadkereskedelem és vámunió kevert elveit megvalósítva léphessenek az európai piacokra. Ezt tanúsítja az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés preambuluma is, mely a 119.cikkének (1) bekezdésében kifejti, „a tagállamok és a Közösség tevékenysége.....magában foglalja egy olyan gazdaságpolitika bevezetését, amelyet a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban valósítanak meg”.

4.6.1. A know-how licenciaszerződés a gyakorlatban

Amennyiben a felek licenciaszerződést kötnek, a licenciadó köteles a licenciavevőt olyan tényleges és jogi helyzetbe hozni, hogy az adott eljárást, illetve technológiát megfelelő műszaki színvonalon fel tudja használni. A licenciaszerződés tartalma vonatkozhat megjelölésre is (védjegy, cégnév), melynél a szerződés tartalma az alkalmazás biztosítása. Mindkét esetben a licenciadó köteles biztosítani a szükséges információkat licenciavevő számára, illetve a szerződéskötés során köteles a jogi felhatalmazást is megadni számára. A licenciavevő kötelezettsége a szerződésben meghatározott ellenérték megfizetése, illetve egyéb ellenszolgáltatás teljesítése. A licenciaszerződés során tehát nem történik meg a szellemi termék feletti tulajdonjogok irreverzibilis transzfere, csupán a hasznosítási jogok átengedéséről beszélhetünk. A magyar jogban a szabadalmi törvényben találunk a fentiekkel egyező definíciót a licenciaszerződésekre.⁸⁵

A know-how-ra vonatkozó szerződéseknek jogszabályilag rögzített időtartamuk nincs, így addig maradnak hatályban, ameddig maga a know-how vagyoni értékkel rendelkezik – tulajdonképpen határozatlan idejű szerződésnek tekinthetnénk, azonban természetesen a know-how az adott technológiával rendelkező termék piacra kerülésével, vagy az idő múlásával értékét veszti, legalábbis csökken annak jelentősége. Ezáltal pedig azt mondhatjuk, mindaddig hatályban van a know-how-ra vonatkozó licenciaszerződés, amíg az adott tudás nem válik közkinccsé. Igencsak nehézkes lenne

⁸⁵ Dr. Molnár István (2007) i.m., 113-116.o.

annak meghatározása, hogy pontosan mekkora az az időtartam, míg értékét tulajdonképpen „megőrzi” az adott tudás. Ennek folytán a gyakorlatban jellemző, hogy határozott idejű szerződéssel rendezik kapcsolatukat a szerződő felek, majd annak lejárta után a fennmaradó érték megbecslésével újabb megállapodást kötnek a licencia lejártának időpontjáról.⁸⁶

Amennyiben a licenciaszerződés szerződéses időtartama lejár, további megállapodás hiányában a licenciavevő nem köteles licenciadó számára ellenértéket fizetni – azonban továbbra is élnek licenciavevő azon kötelezettségei, miszerint titoktartással tartozik licenciadónak, illetve a szerződés lejárta után sem használhatja fel az adott tudást jogosulatlanul.

86 Molnár István: A licenciaszerződések gyakorlati kérdései (in: Buzás N. (szerk.) 2005: Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2005. JATEPress, Szeged) 216-237. o.

5. Összefoglalás

Az Európai Unióban a gazdasági verseny egyik alapvető követelménynek tekinthető, hogy a piac szereplői számára olyan gazdasági és kereskedelmi feltételeket biztosítson, melyek megteremtik az egyenlő gazdasági versenyt és olyan jogi környezetet nyújtson, mely a szereplők számára a jogbiztonságot jelenti. Ezáltal jött létre az Unió egészében az áruk, szolgáltatások, a tőke és a munkaerő szabad áramlásának intézménye a Római Szerződés ratifikálásával, melyet Maastrichtban deklaráltak és egyben az Európai Unió alapító okirataként funkcionál (korábbi 3. cikk c. pont). Ezen felül pedig működik egy, a közösségi versenyszabályozás által kialakított normarendszer, melynek elemei ezen dolgozat alapját is képezik.

A verseny szabadságát hivatott nyújtani a közösségi versenyjog, mely elsődleges szerepet élvez az Unió területén belül. A közösségi szabályozást az olyan intézkedések és megállapodások ellen alkalmazzák, melyek bármilyen formában a versenyt korlátozzák, torzítják, illetve akadályozzák. Az Európai Unióban mindinkább tudatossá vált, hogy olyan normarendszerre van szükség, mely nemzetek feletti szabályozást tesz lehetővé. Az ipari tulajdonjogok ugyanis meghatározó szerepet játszanak a kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció területén, ezáltal szükség volt ezen jogterület fejlesztésére.

Mára az ipari tulajdonjogok szabályozása szerves részét teszi ki a közösségi jognak, hiszen gazdasági súlyuk miatt jelentős hangsúlyt kapnak a szabadalmak, védjegyek illetve az ipari minták. A vállalatok számára az évek múltával egyre meghatározóbb tényezővé váltak és versenyesszövként tekintették az egyes szellemi alkotásokat, melyek komoly versenyesszövként funkcionáltak a vállalati életben, illetve a versenyszférában.

Dolgozatomban elsősorban az Európai Unióban érvényesülő jogi keretrendszer három hangsúlyos elemének áttekintésére, magára a know-how fogalmára és hátterére helyeztem a hangsúlyt, majd számba vettem azokat az elemeket, melyek konfliktusként léphetnek fel a szellemi alkotások és a versenyjog között, valamint megpróbáltam rá megoldási lehetőségeket találni, nem utolsó sorban pedig a csoportmentesség

intézményét vettem górcső alá, kifejezetten a 2004-ben megszületett 772/2004/EK rendeletre koncentrálni.

Ezen témakörök az innovációs fejlődést jelentős mértékben pozicionálják, ezáltal az fejlődés minőségi paraméterének tekinthetőek. A kidolgozott munkám a választott témaköröknek megfelelően három részre bontható:

1. Első ízben a know-how fogalmát jártam körbe, mely során a definíció ismertetése és magának a fogalom-rendszernek a fejlődés-vizsgálata után áttértem azokra az elméleti megközelítésekre, melyek a mai napig megállják a helyüket és megalapozottnak tekinthetőek. A fejezet második részében pedig mind jogi, mind pedig közgazdasági szempontból és a vállalatok szemszögéből vizsgáltam meg a fogalom szerepét, figyelembe véve a vállalati döntések útját és befolyását. Ennek okán a know-how fajtáit mutattam be, mely felosztások szervesen kapcsolódnak a vállalati döntés-mechanizmusokhoz.
2. Másodsorban kifejezetten a szellemi alkotások, mint individuumok és a versenyjog területét mutattam be, valamint ezen két jogterület kapcsolatát és a közöttük mutatkozó több évtizedes múltra visszatekintő konfliktust. Ennek során bemutattam azokat az elméleteket, melyek konkrétan ennek az ellentétes viszonynak alapján születtek, ezen túl pedig bemutattam azokat a konfliktus-feloldási módokat, mellyel a jogalkotó élhet és él is az Európai Unión belül.
3. Utolsó fejezetként pedig a technológiatranszfer csoportmentesítési témakörére összpontosítottam, először az általános bemutatásra, majd kifejezetten a 772/2004/EK rendeletre. Dolgozatomban megvizsgáltam, pontosan milyen akadályokkal kellett megküzdenie a jogalkotónak a rendelet véglegesítéséhez, valamint ennek során bemutattam a rendelet tervezetével kapcsolatos negatív, illetve pozitív kritikát megfogalmazó szereplők álláspontjait. A rendeletet úgy igyekeztem bemutatni és olyan rendszert felállítani a dolgozat ezen fejezetére, amely alkalmazkodik magához a jogszabályhely felépítéséhez, illetve világosan követhető.

A témakörök kidolgozását elméleti áttekintéssel kezdtem, ahol a különböző megközelítéseket ismertettem, majd időrendi sorrendben végzett elemzéseim alapján jutottam el napjaink jogi keretrendszeréhez. Az elemzések során széleskörű hazai és nemzetközi szakirodalmi kutató munkát végeztem, az elvégzett kutatómunkát a felhasznált és hivatkozott irodalomjegyzékkel dokumentáltam.

Az elvégzett elemzések alapján megfogalmaztam saját véleményemet az egyes témakörökkel kapcsolatban. Vizsgálódásom alapjául kiválasztottam a véleményem szerint legalkalmasabb csoportosítási rendszert az egyes témakörök vonatkozásában.

A bemutatott jogterületek mindegyikére jellemző, hogy a változások rendkívül gyorsan következnek be, mely a jogi környezet folytonos átértékelését igényli és az új felülvizsgálatok pedig új megközelítési szempontokat indukálnak. Általános elvként kijelenthető, hogy a jogbiztonságot jelképező stabilitást kellene tükröznie a jogi szabályozási rendszer egészének, azonban a gyors környezeti változások jelentősen megnehezítik a harminozációt. A jogi és gyakorlati igények gyakran eltérnek egymástól, ezért a jogalkotónak sokszor teljesen eltérő szempontrendszert szükséges kielégítenie, mely által a már megalkotott jogszabályhelyek sokszor kritikába ütköznek. Az időtényezőt pedig folyamatosan figyelembe kell venni, mely az elért eredmények nyomon követését igényli.

A fent megfogalmazott záró gondolatok alapján pedig kijelenthetem, hogy a dolgozatban szereplő témák jelentőségük következtében állandó feladatot fognak jelenteni a jogterülettel foglalkozóknak, és újabb és újabb kihívások elé fogják állítani magát a jogalkotót is, hiszen a globalizált világrendszer működése önmagában generálja az innováció igényét, mely jogrendszer általi követése elengedhetetlen.

Dolgozatom lezárásához pedig a következő idézetet találtam legalkalmasabbnak:

“A jogászok általában szakmaidegennek tekintik a technikát, a mérnökök pedig a jogot. A jog és a technika azonban csak látszólag idegen fogalmak, rokonságot teremt közöttük az, hogy mindkét képződmény forrása az emberi szellem, egyik sem csak a létező helyzet leíró visszatükröződése, hanem mindkettőnek közvetlenül a gyakorlatra ható, jövőalakító, előíró jellege van, lehetőségeket kifejező cselekvési minták, regulatív jelenségek.”⁸⁷

87 Bubrovsky Jenő: Iparjogvédelem és csúcstechnika, OTH, Budapest, 1995. 11. o.

6. Hivatkozott szakirodalom

- ❖ A Bizottság 772/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról (EGT vonatkozású szöveg) 8. cikk (1) bekezdés
- ❖ A szerzői jogi törvény magyarázata, 2006. Complex Kiadó
- ❖ Aidan Robertson: Technology Transfer Agreements: an Overview of How Regulation 240/96 Changes the Law. In: European Competition Law Review 1996/3. sz.
- ❖ Anonymus: Kartelltilalom. Cégvezetés 34. száma, 2001. február 1. (Letöltési hely: <http://cegvezetes.hu/2001/02/kartelltilalom/>)
- ❖ Az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (Róma, 1957. 03. 25, utoljára módosítva a 2003-as Csatlakozási Szerződés által). 30. cikk
- ❖ Az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (Róma, 1957. 03. 25, utoljára módosítva a 2003-as Csatlakozási Szerződés által). 81. cikk
- ❖ Az Európai Unió Hivatalos Lapja (2010. 5. 19.): Az Európai Unió intézményeitől, szerveitől, hivatalitól és ügynökségeitől származó közlemények: A vertikális korlátozásokról szóló iránymutatás (EGT-vonatkozású szöveg) 2010/C 130/01.
- ❖ Bobrovsky Jenő: Iparjogvédelem és csúcstechnika a piacgazdaságban és a nemzetközi együttműködésben, Doktori értekezés, Budapest 1990.

- ❖ Bodócsi András, Boytha Györgyné, Kaszainé dr. Mezei Katalin, Nagy Zoltán, Pázmándi Kinga, Vörös Imre: Versenyjog (Gazdasági törvények kommentárja sorozat) szerk.: Sárközy Tamás HVG-Orac, 2001.

- ❖ Bubrovsky Jenő: Iparjogvédelem és csúcstechnika, OTH, Budapest, 1995.

- ❖ Buzás N. (szerk.) 2005: Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2005. JATEPress, Szeged

- ❖ Callies, Galf-Peter – Mertens, Jens 2009: Private Law and Competition Policy in the Global Economy. Working Paper Series, University of Bremen Faculty of Law

- ❖ Christa Tobler, Jacques Beglinger, Wessel Geursen: Az EU versenyjogának szemléltető összefoglalása.HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó, Budapest, 2011.

- ❖ Cseres Katalin Judit 2005: Competition Law and Consumer Protection. *European Monographs*, No. 49. Kluwer Law International, The Hague

- ❖ Dr. Ficsor Mihály: Fórum, A Magyar Szabadalmi Hivatal észrevételei az új Polgári Törvénykönyv tervezetének a „licencia szerződésre” vonatkozó fejezetére . In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2. (112.) évfolyam 2. szám - 2007. április

- ❖ Dr. Molnár István: Egyetemi szellemi tulajdon menedzsment és technológia-transzfer. Pécsi Tudományegyetem, 2007.

- ❖ Dr. Tóth András – Dr. Tóth Tihamér – Dr. Kuritár Dávid (White & Case budapesti irodájának munkatársai): Az Európai Bizottság új vertikális csoportmentességi rendelete. Letöltés ideje: 2011. November 7. 11:20 Letöltés helye: <http://www.jogiforum.hu/versenyjog/blog/28>)

- ❖ European Commission: A more attractive European Research Area but stagnating EU R&D intensity: no time to take a break! Brussels, 2009. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/92> (letöltés ideje: 2011. október 20.)

- ❖ European Commission: A more research-intensive and integrated European Research Area. Science, Technology and Competitiveness key figures report, 2008/2009, 3-7.p. http://ec.europa.eu/research/era/pdf/key-figures-report2008-2009_en.pdf (letöltés ideje: 2011. október 12.)

- ❖ European Commission: Europe's regional research systems: current trends and structures, 2009., 13. p. http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/kf2008.pdf (letöltés ideje: 2011. október 13.)

- ❖ European Commission: Joint Comments on American Bar Association. Letöltés ideje: 2011. november 7. 13:40 (Letöltés helye: http://ec.europa.eu/competition/consultations/2003_technology_transfer/15_abapart2_en.pdf)

- ❖ European Patent Office, Scenarios for the Future: Driving Forces

- ❖ Fehér Könyv a szellemi tulajdon védelméről, 2007.

- ❖ Gazda István – Kövesdi László – Vida Sándor: Találmányok, szabadalmak. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1985.

- ❖ Gömbös Ervin (szerk.): Globális kihívások, millenniumi fejlesztési célok és Magyarország, ENSZ-Akadémia, 2008. Magyar ENSZ Társaság

- ❖ Gowers Review of Intellectual Property, 2006

- ❖ Hugh Brett: European Intellectual Property Review, European Patent Office: Interviews for the Future

- ❖ Id. Gazda István: A technológiatranszfer, 1993. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

- ❖ International Chamber of Commerce – Policy statement: Comments on the Transfer of Technology Block Exemption (Regulation 240/96) European Commission Evaluation Report. Prepared by Commissions on Competition and on Intellectual Property. 26th April 2002. Letöltés ideje: 2011. November 7, http://ec.europa.eu/competition/antitrust/others/technology_transfer/23_icc.pdf)

- ❖ Jörg M. Schultze, Stephanie Pautke és Dominique S. Wagener 'Die Gruppenfreistellungsverordnung für Technologietransfer Vereinbarungen. 4. kapitel: Die neue Gruppenfreistellungsverordnung für Technologietransfer-Vereinbarungen Nr. 772/2004 (TTVO). WRP-Buch, Juni 2005, Geb.Verlag Recht und Wirtschaft GmbH

- ❖ Kaszainé Mezey Katalin – Miskolczi Bodnár Péter 1997: *Kézikönyv a versenytörvényről – Anyagi és eljárási szabályok*. HVG-ORAC, Budapest

- ❖ Lánchídi Péter (Ph.D. értekezés): Zenei közös jogkezelés és versenypolitika az Európai Unióban, Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, Budapest, 2010.

- ❖ Lessig L.: Szabad kultúra, A kreativitás természete és jövője, Kiskapu Könyvkiadó, Budapest 2005.

- ❖ Lontai Endre – A licencszerződések alapvető kérdései, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1978.

- ❖ Lontai Endre: Magyar polgári jog: Szellemi alkotások joga, 2001. Eötvös József Könyvkiadó, 2

- ❖ M. Mario Monti – European Commissioner for Competition Policy: The New EU Policy on Technology Transfer Agreements. Paris 16th January 2004. Pg. 4.
Letöltés ideje: 2011. november 6.
(<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/04/19&format=PDF&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>)

- ❖ Mádi Csaba – Licenc és know-how: A szellemi termékek nemzetközi forgalma. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

- ❖ Meisel Sándor (Szerk.) in: Vida Krisztina: A válság hatása az Európai Unió működésére. MTA Világgazdasági Kutatóintézet, 12. kötet, Budapest

- ❖ Molnár István: A licencszerződések gyakorlati kérdései (in: Buzás N. (szerk.) 2005: Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2005. JATEPress, Szeged)

- ❖ Pelle Anita (doktori értekezés): Az Európai Közösség kartellszabályozásának német gyökerei. Szeged, 2010.

- ❖ Pelle Anita: Az Európai Unió versenyszabályozása a kutatás-fejlesztés és az innováció szolgálatában a csoportmentességi rendszereken keresztül (In: Buzás N.(szerk.) 2005: Tudásmenedzsment és tudásalapú gazdaságfejlesztés. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei 2005. JATEPress, Szeged)

- ❖ Petkó Mihály: A szerzői jogi szabályozás története. Collega, 2002. VI. évfolyam, 5. szám

- ❖ Pintz György: Találd fel magad: szabadalom, védjegy, oltalom,2005. Akadémiai Kiadó

- ❖ Robert Panizza: szellemi, ipari és kereskedelmi tulajdon. Letöltés ideje: 2011. november 7., Letöltés helye:
http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/legislation/article_7203_hu.htm

- ❖ S. White – Case LLP, Brussels: Comments on the Commission’s Draft Technology Transfer Regulation. Letöltés ideje: 2011. november 10. Letöltés helye:
http://ec.europa.eu/competition/consultations/2003_technology_transfer/50_whitecase_en.pdf

- ❖ Sárai – Tattay – Török – Zsarnay: Az Európai Unió csoportmentességi szabályozása, mint a nemzetközi K+F együttműködés és a vállalatközi integráció elősegítésének egyik formája c. kutatási pályázat. Budapest, 1998.

- ❖ Szalavetz Andrea: Technológiai fejlődés, szakosodás, komplementaritás, szerkezetátalakulás. Közgazdasági Szemle, 2004. április, LI. évfolyam

- ❖ Tattay Levente: A szellemi alkotások és a modern piacgazdaság (Szent István Társulat, Budapest)

- ❖ Tattay Levente: A szellemi alkotások joga, 2001. Szent István Társulat

- ❖ Tattay Levente: Az Európai Közösség technológiai-transzfer csoportmentesítő rendelete. Külgazdaság XLII. évfolyam, 1998/5. szám

- ❖ Tattay Levente: Az ipari tulajdon oltalma és a gazdasági verseny az Európai Közösségben, egyetemi jegyzet. PPKE- JÁK, Budapest, 1998.

- ❖ Tattay Levente: Gondolatok az Európai Közösség technológiai transzfer csoportmentesítő rendeletéről. Versenyfelügyeleti Értesítő 1997/11.

- ❖ Tóth Tihamér: Az Európai Közösség Versenyjoga JATEPress Szeged. 1996.

- ❖ Veress László: Csoportmentesítések az Európai Közösségi és a magyar versenyjogban II. rész. Külgazdaság XLII. évfolyam, 1998/9. szám

- ❖ Veress László: Csoportmentesítések az Európai Közösségi és a magyar versenyjogban II. rész. Külgazdaság XLII. évfolyam, 1998/9. szám

- ❖ Viovotti, E. B.: National Learning Systems: A new approach on technological change in late industrializing economies and evidences from the cases of Brazil and South Korea. Technological Forecasting and Social Change, 2002., Vol. 69

- ❖ Vörös Imre 1989: Javaslat a hazai versenyjogi szabályozás továbbfejlesztésére. *Az "Iparjogvédelem a piacgazdaságban" c. konferencia anyaga, május 19-20.* Magyar Iparjogvédelmi Egyesület, Budapest.

- ❖ Vörös Imre 1996: Az európai versenyjogok kézikönyve. LOGOD, Budapest.

- ❖ World Bank Report (2005), Scenarios for the future: Red Scenario, Whose Game?

7. Egyéb felhasznált irodalom

- ❖ 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- ❖ 1973. október 5-i Müncheni Egyezmény az európai szabadalmak megadásáról (Európai Szabadalmi Egyezmény)
- ❖ 1980. évi 14. törvényerejű rendelet a Szabadalmi Együttműködési Szerződés kihirdetéséről
- ❖ 1991. törvény a használati minták oltalmáról
- ❖ 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról
- ❖ 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
- ❖ 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról
- ❖ 1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról
- ❖ 1998. évi IX. törvény az Általános Vám-és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről
- ❖ 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
- ❖ 2001. évi XLVIII. törvény a formatervezési minták oltalmáról
- ❖ 2001. évi CXX. törvény a tőkepiacról

- ❖ 2003. évi XC. törvény a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról
- ❖ 2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról
- ❖ 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- ❖ Bassola Bálint – Csépai Balázs – Juhász Dorina – Remetei Filep Zsuzsanna: A versenyjog aktuális kérdései, Budapest, 2005.
- ❖ Richard Whish: Versenyjog, HVG ORAC Lap-és Könyvkiadó, 2010.